

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

«___» _____ 2018 р.

Голова приймальної комісії

_____ І. С. Бондар

ПРОГРАМА

для проведення фахового випробування
при вступі на навчання на 3 курс
за програмою освітнього рівня
«БАКАЛАВР»
на базі ОКР «Молодший спеціаліст»

за спеціальністю
029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
спеціалізації «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності»

Обговорено та схвалено
на засіданні кафедри соціальних
комунікацій та інформаційних наук
Протокол № 17 від 22.02.2018 р.

2018

Програма для проведення фахового випробування при вступі на навчання на 3 курс за програмою освітнього рівня «БАКАЛАВР» на базі ОКР «Молодший спеціаліст» за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» спеціалізації «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності». К., 2018. – 37 с.

Укладач:

Гранчак Т. Ю., д. соц. ком., старш. наук. співроб., завідувач кафедри соціальних комунікацій та інформаційних наук

Зміст

Пояснювальна записка	4
Бібліотекознавство.....	5
Книгознавство.....	10
Бібліографознавство.....	17
Бібліотечне фондознавство.....	23
Перелік питань до фахового випробування.....	32
Критерії оцінювання.....	36
Структура оцінки.....	37
Порядок оцінювання.....	37

Пояснювальна записка

Відповідно до Правил прийому до КНУКіМ у 2018 році, для осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста фаховим випробуванням для вступу на навчання за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» спеціалізації «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності» для здобуття ОР «Бакалавр» визначено екзамен з фаху.

Мета фахового випробування зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» спеціалізації «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності» на освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» – виявлення знань за напрямками професійної діяльності молодшого спеціаліста та формування контингенту студентів, найбільш здібних до успішного опанування дисциплін відповідних бакалаврських програм.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми бакалавра спеціалізації «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» абітурієнти повинні мати повну середню і спеціальну освіту та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навиками в галузі професійних наук.

Характеристика змісту програми. Програма до фахового випробування має синтетичний характер та інтегрує знання відповідно до таких розділів професійних знань:

1. Бібліотекознавство;
2. Книгознавство;
3. Бібліографознавство;
4. Бібліотечне фондознавство.

Програма охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись у КНУКіМ з метою здобуття освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» спеціалізації «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

Бібліотекознавство як навчальна дисципліна.

Головні завдання навчального курсу. Структура курсу: основи теорії бібліотекознавства; бібліотека як соціальний інститут; теоретичні засади організації і функціонування бібліотек; сучасні тенденції розвитку бібліотекознавства. Основний понятійний апарат бібліотекознавства: бібліотека, бібліотечна справа, бібліотекар; інформація, інформаційні потреби, інформаційна система, інформаційні центри; бібліотека віртуальна, електронна, цифрова; гібридна бібліотека. Бібліотекознавство – загальне, спеціальне, специфіковане, порівняльне, електронне. Читач бібліотеки, користувач, абонент. Медіатека, документотека. Документ як основа інформації та бібліотеки.

Періодизація українського бібліотекознавства: онтологічний (XXIV ст. до н.е. – XVI ст.), гносеологічний (XVII – XVIII ст.) та методологічний аспекти (XIX – XX ст.).

Класифікація і типологія бібліотек в сучасному бібліотекознавстві

Наукове визначення основних понять: типи та види бібліотек. Сучасна типологічна концепція в бібліотекознавстві. Сутність і критерії типологізації бібліотек.

Класифікація бібліотек за різними ознаками: соціальне призначення, склад фонду; регіональна, видова, відомча ознака, статус бібліотеки, контингент читачів, масштаб діяльності тощо. Типологічні риси національних, універсальних і спеціальних бібліотек.

Характеристика бібліотечної системи України. Напрями взаємодії бібліотек з інформаційними, культурними та освітніми установами

Основи організації та функціонування бібліотечної системи України. Види бібліотек як складові бібліотечної системи.

Мережа бібліотек Міністерства культури: технологічні ознаки, завдання і функції. Мережа науково-технічних бібліотек. Мережа сільсько-господарських бібліотек. Мережа медичних бібліотек. Мережа освітянських бібліотек.

Процеси інтеграції і взаємодії бібліотек України з інформаційними культурними та освітніми установами.

Основні напрями розвитку єдиної системи бібліотек. Взаємодія бібліотек з інформаційними установами, науковими, навчальними, культурно-освітніми закладами, громадськими організаціями, благодійними фондами, комерційними структурами, приватними особами, меценатами і спонсорами.

Національні бібліотеки України: історія та сучасні тенденції розвитку

Соціальні та історичні умови виникнення національних бібліотек. Соціальне призначення, типологічні риси, соціальні завдання національної бібліотеки.

Типи і види національних бібліотек, їх відмінні риси від бібліотек інших типів. Погляди вітчизняних та зарубіжних вчених на типологічні ознаки національних бібліотек.

Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. Історія, сучасний стан, типологічні риси, напрями діяльності. НБУ ім. В.І.Вернадського як науковий, інформаційний та культурний центр.

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. Історія, сучасний стан, типологічні риси, основні напрями діяльності. НПБ України як науковий, інформаційний та культурний центр.

Національна бібліотека України для дітей. Історія, сучасний стан, основні напрями діяльності. Національна наукова медична бібліотека. Історія, сучасний стан, напрями діяльності.

Сутність і функції сучасного бібліотекознавства

Еволюція поглядів бібліотекознавців на структурування об'єкта бібліотекознавства.

Бібліотечна діяльність як об'єкт бібліотекознавства. Книга-бібліотека-читач як системний об'єкт бібліотекознавства. «Бібліотека, її теоретичне відтворення у всіх зв'язках і опосередкуваннях» як предмет бібліотекознавства (Ю. Столяров).

«Певні стосунки і зв'язки елементів системного об'єкту бібліотекознавства поміж собою, а також системи в цілому із зовнішнім середовищем» як об'єкт і предмет бібліотекознавства (А. Ванєєв). Електронний документ як об'єкт бібліотечної справи.

Структура бібліотекознавства: теорія, історія, організація, управління, методика. Бібліотекознавство загальне, спеціальне і специфіковане. Порівняльне (компаративне) бібліотекознавство як самостійна дисципліна бібліотекознавчого знання. Бібліотекознавство загальне і спеціальне. Електронне бібліотекознавство.

Структура бібліотекознавства як навчальної дисципліни: загальне бібліотекознавство; історія бібліотечної справи; бібліотечна психологія; бібліотечна статистика; бібліотечна економіка; бібліотечна професіологія; бібліотечне читачезнавство; бібліотечне фондознавство; аналітико-синтетична обробка документів в бібліотеці; бібліотечні каталоги; бібліотечний менеджмент, бібліотечний маркетинг.

Загальна характеристика статусу бібліотекознавства в системі наукового знання. Бібліотекознавство як суспільна наука. Міждисциплінарність бібліотекознавства.

Бібліотекознавство і дисципліни бібліотечно-бібліографічного та інформаційного циклу. Зв'язок бібліотекознавства з бібліографознавством, книгознавством, інформатикою.

Бібліотекознавство і загальнонаукові дисципліни: культурологія, соціологія, економічні науки, математика, педагогіка, психологія. Зв'язок бібліотекознавства з документознавством, архівознавством та пам'яткознавством, дисциплінами інформаційного циклу.

Методологія і методика бібліотекознавства

Методологія бібліотекознавства. Методологія дослідження як вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності. Функціональні, загальнонаукові принципи: історичний, термінологічний, функціональний, системний, когнітивний, принцип моделювання та інші.

Загальні методи наукового пізнання: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент); методи, що використовуються на емпіричному і теоретичному рівнях дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання тощо); методи, що використовуються на теоретичному рівні дослідження (від абстрактного до конкретного). Системний і структурно-діяльнісний підходи. Застосування логічних завдань і правил. Евристичне програмування.

Основна класифікація методів збирання інформації в бібліотекознавчих дослідженнях. Додаткова класифікація методів бібліотекознавчих досліджень. Спеціальні методики бібліотекознавчих досліджень.

Організація і проведення бібліотекознавчих досліджень

Класифікація бібліотекознавчих досліджень; фундаментальні, прикладні розробки.

Визначення актуальності теми дослідження. Розробка програми бібліотекознавчого дослідження: концепція дослідження, об'єкт, його мета, завдання, методи збирання й аналізу емпіричних даних, логічна послідовність операцій, гіпотеза.

Диференціація методів бібліотекознавчих досліджень. Основна і додаткова класифікації методів збирання інформації в бібліотекознавчих дослідженнях.

Методи вивчення документів: контент-аналіз, наукове вивчення документів, експеримент. Методи опитування: анкетування, інтерв'ювання. Методи експертних оцінок у прогнозуванні розвитку бібліотечних об'єктів. Комплексне використання методів збирання матеріалу. Узагальнення і аналіз матеріалів бібліотекознавчих досліджень. Засоби обробки формалізованих даних. Використання електронно-обчислювальної техніки для обробки одержаного матеріалу. Використання математико-статистичних методів обробки інформації. Аналіз й узагальнення результатів досліджень. Впровадження результатів наукових досліджень в практичну діяльність бібліотек. Етап попереднього впровадження, фронтальне впровадження. Поширення результатів дослідження серед бібліотекарів і бібліотекознавців. Використання результатів наукових досліджень в управлінні бібліотекою.

Розвиток українського бібліотекознавства на сучасному етапі

Характеристика основних центрів бібліотекознавчих досліджень в Україні: Національна бібліотека України ім. В. Вернадського, Київський національний університет культури і мистецтв, Харківська державна академія культури і мистецтв.

Роль бібліотекознавчої періодики у розвитку наукової думки.

Основні напрями бібліотекознавчих досліджень – теоретико-методологічні засади бібліотекознавства, історія бібліотечної справи, бібліотечне фондознавство, бібліотечне читачезнавство, бібліотекознавчі засади інформації, формування мережі електронних бібліотек, інформатизація бібліотек, організація та управління бібліотекою, управління бібліотечною справою, бібліотечна технологія, бібліотечний менеджменту і маркетинг, бібліотечне краєзнавство, бібліотечна професіологія, бібліотечно-бібліографічне обслуговування дітей.

Перспективи розвитку українського бібліотекознавства.

Бібліотека як система

Поняття системного аналізу бібліотеки. Сутнісна системна модель бібліотеки. Зовнішні і внутрішні функції підсистем системи «бібліотека». Функції підсистеми «бібліотечний фонд» – збирання, зберігання і надання в користування документів (друкованих, аудіовізуальних, електронних). Функції підсистеми «абонент» – використання накопичених документів у бібліотеці. Взаємодія підсистем «бібліотечний фонд-абонент». Читач – абонент – користувач – споживач інформації. Функції підсистеми «бібліотекар» – формування фонду документів, забезпечення доступу до нього, а також до інформаційних ресурсів інших установ, забезпечення доступу інших бібліотечно-інформаційних установ до фонду власної бібліотеки. Взаємодія підсистем «абонент-бібліотекар», «бібліотекар-абонент», «бібліотечний фонд-бібліотекар». Функції підсистеми «матеріально-технічна база» – забезпечення спорудами і будовами, приміщеннями, технічними засобами, комунікаціями та устаткуванням. Види бібліотечної діяльності. Взаємозв'язки між підсистемами «Бібліотечний фонд – Матеріально-технічна база», «абонент-матеріально-технічна база».

Функції підсистем «модель бібліотечного фонду», «модель бібліотекаря», «модель абонента», «модель матеріально-технічної бази».

Бібліотека в соціально – комунікативній структурі суспільства

Вплив факторів зовнішнього оточення на розвиток бібліотеки. Умови ефективної взаємодії бібліотеки і суспільства. Вплив політики на соціальне призначення бібліотеки. Економіка як фактор зовнішнього впливу на бібліотеку. Роль бібліотеки у здобутті освіти та вихованні. Зв'язок бібліотеки з наукою. Місце бібліотеки в системі засобів масової комунікації. Бібліотека в системі інформаційних комунікацій. Роль держави у розвитку бібліотек. Основні компоненти бібліотеки як соціального інституту (бібліотека; бібліотечна наука: практика, освіта, наука, законодавство, стандарти тощо). Інтернаціоналізація бібліотечної сфери. Бібліотека як виробничий комплекс.

Бібліотечна система України

Основи організації та функціонування бібліотечної системи України. Види бібліотек як складові бібліотечної системи.

Національна бібліотека України імені В. Вернадського, Національна парламентська бібліотека України, Національна бібліотека України для дітей, Національна наукова медична бібліотека, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника НАН України, Одеська національна наукова бібліотека ім. Горького, Національна історична бібліотека України.

Мережа бібліотек Міністерства культури і туризму: технологічні ознаки, завдання і функції. Мережа бібліотек Національної академії наук України. Мережа науково-технічних бібліотек. Мережа сільськогосподарських бібліотек. Мережа медичних бібліотек. Мережа бібліотек навчальних закладів.

Бібліотечні мережі Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, інших міністерств і відомств. Бібліотеки акціонерних товариств, комерційних фірм, банків. Бібліотеки громадських об'єднань та організацій, кооперативів і партій. Приватні бібліотеки.

Процеси інтеграції і взаємодії бібліотек України з підприємствами, установами та організаціями. Основні напрями розвитку єдиної системи бібліотек.

Основні напрями сучасної зарубіжної бібліотекознавчої думки

Основні зарубіжні центри та бібліотекознавчі: ради з бібліотечних та інформаційних ресурсів, Інститут Фоксона.

Діяльність громадських бібліотечних організацій при яких створені Комітети з наукової роботи. Характеристика Національної програми бібліотекознавчих досліджень (США). Дослідницька діяльність бібліотеки вищих навчальних закладів, бібліотечних шкіл, товариств друзів бібліотеки, публічних бібліотек.

Види досліджень: теоретичні (розвиток бібліотечної та інформаційної науки) та прикладні (практичні інтереси бібліотек та інформаційних центрів).

Класифікація прикладних досліджень: пілотажні, дескриптивні (описові), аналітичні.

Основна проблематика бібліотекознавчих досліджень: менеджмент у бібліотеках, інформаційних мережах і системах; стандартизація в бібліотечній справі; мікро форми в бібліотеках і забезпечення їх зберігання; обслуговування читачів з обмеженими фізичними можливостями; матеріально-технічне забезпечення бібліотек; поведінка читачів в публічних бібліотеках; розробка методів бібліотерапії; історія окремих бібліотек; стратегічне планування в бібліотеці. Проблеми інтеграції в бібліотекознавстві.

Соціальні функції бібліотеки

Еволюція поглядів бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотеки (Л. Хавкіна, С. Сірополко, І. Фрумін, О. Чубар'ян, К. Абрамов, Ю. Столяров, К. Селіверстова, В. Скворцов, А. Хропач, М. Васильченко, М. Слободяник). Основний зміст понять «функції бібліотеки», «соціальні функції бібліотеки». Сутнісні (родові) функції бібліотеки (інформаційна, кумулятивна, комунікативна, меморіальна).

Характеристика похідних функцій бібліотеки – культурно-просвітницької, освітньої, виховної, виробничої, соціалізуючої, соціокультурної, ідеологічної, рекреаційної, гедоністичної. Технологічні функції (моделювання, комплектування, обліку, аналітико-синтетичної обробки документів, зберігання, доставки документних ресурсів, обслуговування користувачів, управлінська). Взаємодія соціальних функцій бібліотеки, їх диференціація та інтеграція.

Бібліотечна освіта і бібліотечні кадри

Основні принципи і стратегічні цілі бібліотечної освіти в контексті загальнодержавної освітньої програми України. Фундаментальність бібліотечної освіти.

Міжнародні стандарти підготовки бібліотечних фахівців. Стандарти бібліотечної освіти України. Освітньо-кваліфікаційна характеристика. Освітньо-кваліфікаційна програма.

Еволюція спеціальності «Бібліотекар-бібліограф». Загальна характеристика навчальних планів, що забезпечують зміст бібліотечної освіти. Мережа середніх та вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців бібліотечної справи. Підготовка науково-педагогічних кадрів в галузі бібліотекознавства. Підготовка бібліотечних фахівців для роботи в умовах автоматизованих бібліотечно-інформаційних технологій: технологізація бібліотечно-інформаційної освіти. Стандартизація, технологічне проектування навчального процесу. Роль самоосвіти у системі безперервної бібліотечно-інформаційної освіти.

«Кодекс етики бібліотекаря», розроблений Українською бібліотечною асоціацією. Професійна, демографічна та функціональна структура бібліотечних кадрів в Україні.

Бібліотечна професіологія: зміст, завдання, основні напрями дослідження.

Управління бібліотечною справою

Система управління бібліотечною справою. Характеристика суб'єктів і об'єктів управління бібліотечною справою. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» та проблеми управління галуззю. Загальнодержавні органи управління бібліотечною справою. Законодавчі, виконавчі та громадсько-державні органи управління. Роль конгресів, з'їздів, бібліотечних рад в управлінні бібліотечною справою.

Завдання і функції Міністерства культури і туризму України в галузі керівництва і координації роботи бібліотек. Регіональні органи управління бібліотечною справою. Обласні управління культури, міські, районні відділи культури Рад народних депутатів.

Функції відомчих органів управління бібліотечною справою. Органи керівництва мережею бібліотек НАН України, науково-технічних, сільськогосподарських бібліотек, бібліотек навчальних закладів, громадських організацій, спілок, товариств тощо.

Критерії ефективності управління бібліотечною справою.

Перспективи удосконалення керівництва бібліотечною справою України.

Еволюція поглядів бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотеки

Погляди бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотеки (Л. Хавкіна, С. Сірополко, І. Фрумін, О. Чубар'ян, К. Абрамов, Ю. Столяров, К. Селіверстова, В. Скворцов, А. Хропач, М. Васильченко, М. Слободяник). Основний зміст понять «функції бібліотеки», «соціальні функції бібліотеки». Сутнісні (родові) функції бібліотеки (інформаційна, кумулятивна, комунікативна, меморіальна).

Технологічні функції бібліотеки

Характеристика технологічних функцій бібліотеки (моделювання, комплектування, обліку, аналітико-синтетичної обробки документів, зберігання, доставки документних ресурсів, обслуговування користувачів, управлінська). Взаємодія соціальних функцій бібліотеки, їх диференціація та інтеграція.

Види класифікації бібліотек

Сутність класифікації. Класична або ієрархічна класифікація бібліотек та її рівні – рід, різновид роду, вид, підвид, різновид підвиду й індивід. Фасетна класифікація бібліотек. Ієрархічний і фасетний елементи комбінативної класифікації. Класифікація бібліотек за соціальним призначенням. Класифікація універсальних бібліотек. Класифікація спеціальних бібліотек. Класифікація громадських бібліотек.

Диференціація методів бібліотекознавчих досліджень

Методи вивчення документів: контент-аналіз, наукове вивчення документів, експеримент. Методи опитування: анкетування, інтерв'ювання. Методи експертних оцінок у прогнозуванні розвитку бібліотечних об'єктів. Комплексне використання методів збирання матеріалу. Узагальнення і аналіз матеріалів бібліотекознавчих досліджень. Засоби обробки формалізованих даних.

Бібліотекознавство як наука

Структура бібліотекознавства: теорія, історія, організація, управління, методика. Бібліотекознавство загальне, спеціальне і специфіковане. Порівняльне (компаративне) бібліотекознавство як самостійна дисципліна бібліотекознавчого знання. Бібліотекознавство загальне і спеціальне. Електронне бібліотекознавство.

Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечної справи

Основні напрями бібліотечно-бібліографічної діяльності Міжнародної Федерації бібліотечних асоціацій, ЮНЕСКО, бібліотечних асоціацій зарубіжних країн.

Форми міжнародного співробітництва бібліотек (міжнародний книгообмін, міжнародні наукові конференції, висновки, наукові дослідження, тренінги, обмін досвідом тощо).

Співробітництво бібліотечно-інформаційних працівників та міжнародні програми.

Рекомендований перелік літератури

1. Библиотечная энциклопедия. – М., Издат. «Пашков Дом», – 2007. – 1299 с.
2. Ванеев А. Н. Развитие библиотечной мысли России (XI – нач. XX вв.) / А. Н. Ванеев. – М., 2003. – 304 с.
3. Гусева Е. Н. Типология библиотек / Е. Н. Гусева. – М., 2007. – 151 с.
4. Гусева Е. Н. Психология библиотек: научно-методическое пособие / Е. Н. Гусева. М.: Либерия – Бибинформ, 2007. – 152 с.
5. Давидова І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві / І. О. Давидова. – Х., 2005. – 295 с.
6. Дубровіна Л. А. Бібліотечна справа в Україні в XX ст. / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко. – К, 2009. – 530 с.

7. Земсков А. И. Электронное библиотековедение / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг. – М., 2004. – 185 с.
8. Земсков А. И. Электронные библиотеки: учебн. для вузов / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг г. – М., 2003. – 351 с.
9. Карташов Н. С. Сравнительное библиотековедение / Н. С. Карташов. – М. – 2000. – 334 с.
10. Ківшар Т. І. Бібліотекознавча діяльність С. Сірополка у 1908–1917 роках / Т. І. Ківшар // Збірник наукових праць «Українська біографістика інституту біографічних досліджень НБУВ. – К. 2010. – Вип. 7. – с. 193–249.
11. Кушнарєнко Н. М. Методичні засади книгознавчих, бібліотекознавчих і бібліографічних досліджень / Н. М. Кушнарєнко // Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. праць. – Х., 2004. – Вип. 15. – С. 84–95.
12. Мотульський Р. С. Библиотека как социальный институт / Р. С. Мотульський. – Минск, 2002. – 374 с.
13. Мотульський Р. С. Общее библиотековедение: учеб. пособ. для вузов / Р. С. Мотульський. – М., 2004. – 221 с.
14. Публічні бібліотеки як місце доступу громадян до інформаційних технологій та Інтернету: Матеріали дослідження / Українська бібліотечна асоціація; В. С. Пашкова, І. Ю. Шевченко, Я. О. Хіміч. – К.: Міленіум, 2008. – 122 с.
15. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – К.: Наукова думка, 2001. – 911 с.
16. Соляник А. А. Система документопостачання бібліотечних фондів: закономірності розвитку / А. А. Соляник. – Х., 2005. – 227 с.
17. Столяров Ю. Н. Библиотековедение: избранное. 1960 – 2000 годы / Ю. Н. Столяров. – М., 2001. – 554 с.
18. Українська бібліотечна асоціація: документи і матеріали: 2001–2009 рр. / Українська бібліотечна асоціація; уклад.: В. С. Пашкова, Т. В. Добко, В. Г. Дригайло. – 5-те вид., допов. і перероб. – К.: Самміт – Книга, 2010. – 144 с.

КНИГОЗНАВСТВО

Книгознавство як наука і навчальна дисципліна

Зміст поняття «книгознавство». Багатовимірність та системність науки про книгу і книжкову справу. Книгознавство в контексті розвитку української і світової науки про книгу.

Предмет і завдання курсу, його місце і значення в системі підготовки фахівців з книгознавства. Зв'язок з іншими навчальними дисциплінами.

Джерельно-інформаційна база і особливості науково-інформаційного забезпечення вивчення курсу «Книгознавство».

Взаємодія книгознавства з іншими дисциплінами соціально-комунікативного комплексу. Книгознавство і бібліотечно-бібліографічні дисципліни: виникнення, диференційно-інтеграційні процеси, основні напрями співробітництва.

Структура книгознавства. Загальне і спеціальне книгознавство. Склад загального книгознавства: філософія книгознавства, історія книги, історія розвитку книгознавчої думки, типологія видань і методологія книгознавчих досліджень. Спеціальне книгознавство як комплекс наук, що пов'язані спільним об'єктом та завданнями.

Методологія книгознавства. Методологія як форма наукового знання про методи пізнання. Застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних методів у книгознавстві.

Загальнонаукові методи: системний, структурно-функціональний, діяльнісний, синергетичний, інформаційний, Методи емпіричного дослідження: порівняння, вимірювання, експеримент. Методи емпірично-теоретичні: абстрагування, аналіз і синтез, моделювання, історичний, логічний. Методи теоретичного дослідження: ідеалізація, формалізація, перехід від абстрактного до конкретного.

Спеціальні методи книгознавства.

Становлення та розвиток книгознавства

Впровадження терміна «книгознавство» у науковий обіг у роботах М. Деніса (друга половина XVIII ст.). Книгознавство у XIX ст. Історико-книгознавчі дослідження. Бібліографічно-бібліотечнознавчий етап розвитку книгознавства. Бібліографічні та бібліологічні товариства, їх роль у становленні книгознавчої теорії.

Книгознавчі дослідження російських науковців у першій третині XX ст. М. Лісовський, його трьохелементна структура книгознавства. Книгознавча діяльність О. Ловягіна. М. Куфаєв і системний підхід у дослідженні книгознавчих проблем.

Припинення та занепад книгознавчих теоретичних досліджень у 30–50-ті роки XX ст. у Радянському Союзі. Відродження книгознавчої науки в кінці 50-х років XX ст. Комплексне вивчення книгознавчих проблем у 60–80-х рр.

Початковий етап формування знання про книгу в Київській Русі. Історичні дослідження книги у XVIII ст. Книгознавчі аспекти праць українських науковців, письменників і релігійних діячів XIX ст.

П. Ярковський і перший навчальний курс з бібліології. Діяльність Київської археографічної комісії та історико-книгознавча спадщина М. Максимовича. Книгознавчі проблеми у наукових дослідженнях І. Франка. Книгознавчі здобутки у Науковому товаристві ім. Т. Шевченка.

Особливості розвитку українського книгознавства у 20–30-ті рр. XX ст. Український науковий інститут книгознавства і його значення для вітчизняного книгознавства. «Бібліологічні вісті» як новий тип наукового книгознавчого періодичного видання. Д. Балака, В. Іванушкін, І. Крип'якевич, С. Маслов, Ю. Меженко, Я. Стешенко та їх внесок у розвиток вітчизняного книгознавства. Книгознавчі дослідження Л. Биковського та українських науковців в еміграції, їх внесок у розвиток книгознавства як соціальної науки про книгу, у формування концепції національно-державної книжкової справи та історію українського книжкового руху. Українське товариство прихильників книги у Празі. С. Сірополко і часопис «Книголюб».

Теоретичні розвідки 60–80-х рр. XX ст. Визначення книгознавства в Українській радянській енциклопедії, запропоноване Ф. Максименком.

Методологія книгознавства

Методологія як форма наукового знання про методи пізнання. Система наукових методів книгознавчих досліджень, їх еволюція. Застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних методів у книгознавстві.

Загальнонаукові методи: системний, структурно-функціональний, діяльнісний, синергетичний, інформаційний, культурологічний. Методи емпіричного дослідження: порівняння, вимірювання, експеримент. Методи емпірично-теоретичні: абстрагування, аналіз і синтез, моделювання, історичний, логічний. Методи теоретичного дослідження: ідеалізація, формалізація, перехід від абстрактного до конкретного.

Спеціальні методи книгознавства. Функціональний метод дослідження соціальних функцій книги та її зв'язків з читачем, його історичні особливості у застосуванні та значенні для розвитку науки. Аналітико-тематичний метод вивчення книжкового потоку. Структурно-типологічний метод дослідження книги. Типографічний (шрифтологічний) метод вивчення книги як пам'ятки матеріальної культури і твору поліграфічного мистецтва. Система аналітико-синтетичних бібліографічних методів у книгознавстві: згортання інформації (опис, анотування, реферування); упорядкування, організація, класифікація.

Особливості застосування наукових методів вивчення різних аспектів книги у спеціальних книгознавчих дисциплінах.

Читачезнавство

Поняття про читачезнавство та його зв'язки з книгознавством. Наука про читача та співспрямованість її досліджень з літературознавчими, педагогічними, соціологічними, психологічними та іншими науками. Бібліопсихологія М. Рубакіна та бібліосоціологія

Д. Балики. Вивчення автора, твору і читача як складових процесу спілкування (система автор-книга-читач). Індивідуальне сприйняття книги і його залежність від життєвого досвіду читача. Суспільні потреби у науковому пізнанні особи як читача та його читацької діяльності. Роль матеріальних компонентів книги в процесі читання.

Структура читачезнавства: історія читача і читання, соціологія читання, книгознавчий аспект психології читача та читання. Традиції і перспективи читачезнавчих досліджень в Україні. Вивчення читацьких потреб для книговидання. Бібліотечне читачезнавство як комплексна галузь наукового знання. Історичні та соціологічні напрями у вивченні читачів та читання. Типологія читачів. Читання як складний процес мовного спілкування через посередництво друкованих або рукописних текстів. Характеристика різних типів читання. Методи роботи з книгою. Особливості читання електронних документів. Читацька культура.

Особливості формування книгознавчої думки в Україні

Початковий етап формування знання про книгу в Київській Русі. Рукописні книжкові пам'ятки як джерело книгознавчої інформації. Перші друковані видання і формування елементів внутрішньої структури книги. Історичні дослідження книги у XVIII ст. Книгознавчі аспекти праць українських науковців, письменників і релігійних діячів XIX ст. П.Ярковський і перший навчальний курс з бібліології. Діяльність Київської археографічної комісії та історико-книгознавча спадщина М.Максимовича. Книгознавчі проблеми у наукових дослідженнях І.Франка. Книгознавчі здобутки у Науковому товаристві ім.Т.Шевченка.

Особливості розвитку українського книгознавства у 20-30-ті рр. XX ст. Український науковий інститут книгознавства і його значення для вітчизняного книгознавства. Структура інституту, завдання, наукова діяльність. «Бібліологічні вісті» як новий тип наукового книгознавчого періодичного видання. Д.Балика, В.Іванушкін, І.Крип'якевич, С.Маслов, Ю.Меженко, Я.Стешенко та їх внесок у розвиток вітчизняного книгознавства.

Книгознавчі дослідження Л.Биковського та українських науковців в еміграції, їх внесок у розвиток книгознавства як соціальної науки про книгу, у формування концепції національно-державної книжкової справи та історію українського книжкового руху. Українське товариство прихильників книги у Празі. С. Сірополко і часопис «Книголюб».

Теоретичні та історико-книгознавчі розвідки 60-80-х рр. XX ст. Визначення книгознавства в Українській радянській енциклопедії, запропоноване Ф.Максименком. Державний музей книги і друкарства у Києві та Музей Івана Федорова (Музей мистецтва давньої української книги) як осередки дослідження національної книжкової спадщини.

Науково-дослідна робота у галузі книгознавства

Відродження національних наукових книгознавчих досліджень в незалежній Україні. Реконструкція наукового доробку видатних українських книгознавців XIX –XX ст. Провідні книгознавчі наукові центри – Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека ім. В.Стефаника. Сучасна структура організації науково-дослідної роботи у галузі книгознавства. Науково-дослідні центри: Інститут української книги (НБУВ), Книжкова палата України, спеціалізовані кафедри вищих навчальних закладів, музеї книги. Підготовка фахівців з книгознавства у вищих навчальних закладах.

Проблематика досліджень на теоретичному, історичному, методичному і практичному рівнях. Розробка теоретичних і практичних аспектів історико-книгознавчих наук, методики роботи з фондами рідкісних і цінних книжок, обґрунтування обсягу і завдань книгознавчих навчальних дисциплін. Перспективні напрями теоретико-методологічних розвідок – визначення магістральних напрямів розвитку книгознавства, його структури, пріоритетів. Розробка наукової термінології у контексті світового досвіду. Міжнародні та вітчизняні наукові конференції.

Історико-книгознавчі дисципліни в структурі спеціального книгознавства

Комплекс книгознавчих дисциплін, що досліджують окремі види і жанри книг та книжкової справи в історичному, сучасному і прогностичному аспектах. Спеціальні

книгознавчі дослідження історичного характеру та вивчення історії рукописної та друкованої книги. Історія книги як історико-книгознавча дисципліна. Палеографія, філігранологія, бібліопегія, археографія, маргіналістика як спеціальні історико-книгознавчі дисципліни.

Кодикологія. Визначення, об'єкт, предмет, основні завдання. Етапи організації практичної кодикологічної діяльності. Особливості структури рукописної книги. Кодикографія. Кодикографічний опис. Провідні наукові центри кодикологічних і кодикографічних досліджень в Україні.

Книжкове пам'яткознавство як наука та вид практичної діяльності, його об'єкт, предмет, межі, основні завдання. Критерії визначення рідкості і цінності книг. Організація роботи у бібліотеках та музеях з рідкісними і цінними виданнями. Найбільші колекції книжкових пам'яток в Україні. Основні напрями наукових досліджень книжкових пам'яток в Україні.

Конструкція і структура книги

Матеріальна конструкція книги. Кодекс як основна форма сучасної книги. Зовнішні елементи книги: книжковий блок, обкладинка (оправа, супероправа, їх функції), форзац, корінець, каптал. Формати, їх стандарти. Обсяг, поняття про друкарський, авторський, обліково-видавничий аркуш. Матеріали, з яких виготовлена книга, їх вплив на функціонування книги.

Внутрішні елементи книги. Інформаційно-рубрикаційні (титул, його види шмуцтитул та їх частини, початкова полоса); ілюстраційні (фронтиспіс, ілюстровані полоси); композиційні (авантитул, кінцева полоса). Поля (береги), їх призначення. Структурно-складові частини видання. Текст книги. Види текстів (основний, додатковий, допоміжний). Основні види ілюстрацій, їх роль у оформленні книги у відповідності з цільовим та читацьким призначенням.

Книжкова статистика

Формування статистики як виду суспільної діяльності. Виникнення української статистики друку. «Книжная старина» М.Максимовича – перша робота зі статистики друку. Становлення та розвиток статистики друку у ХХ ст.

Статистика друку як галузева дисципліна. Розділи статистики друку: видавнича статистика; бібліографічна статистика; статистика книжкової торгівлі; бібліотечна статистика. Одиниці обліку. Об'єкт статистичного обліку. Обов'язковий примірник твору друку як джерело статистичного обліку.

Книжкова палата України ім. І.Федорова як центр статистики друку. Основні аспекти статистичного дослідження друкованої продукції. Поточний статистичний облік друкованої продукції.

Мистецтво книги

Мистецтво книги як книгознавча дисципліна. Становлення мистецтва книги як комплексної дисципліни у кінці ХІХ- на початку ХХ ст. Завдання науки і галузі у статті О.Бенуа у київському журналі «Искусство и печатное дело» (1910 р.). Основні етапи розвитку мистецтва книги у ХХ ст. Українські і зарубіжні науковці – дослідники книжкового мистецтва.

Синтетичність мистецтва книги. Архітектоніка книги: просторова організація, що визначається змістом, цільовим та читацьким призначенням. Конструкція, формат, матеріал для виготовлення композиційні закономірності внутрішнього і зовнішнього оформлення видання, тривимірність. Завдання художника книги в процесі створення видання. Види творчої діяльності: ілюстрування, художнє конструювання, поліграфічне вирішення в процесі тиражування. Матеріально-технічні та композиційно-просторові засоби досягнення цілісності книги. Етапи оформлення друкованого видання: видавничий, художній, виробничий. Книжковий дизайнер.

Внесок українських художників у оформлення книжкової продукції.

Суспільна роль книги як продукту духовної і матеріальної діяльності людини

Еволюція поняття «книга». Суспільне значення книги на різних історичних етапах її існування. Сутність книги як суспільного явища.

Сучасне визначення поняття «книга» в міжнародних документах та державних стандартах України. Поняття «книга» у наукових концепціях сучасних книгознавців: наукова категорія і комунікаційний засіб. Електронна і традиційна книга: проблеми співіснування та взаємодії.

Книга як феномен національної культури в її історичному розвитку. Роль і значення книги у формуванні української національної самосвідомості. Українська книжна та книжкова культура. Державна підтримка книговидавничої справи: декларації та реалії.

Книга як продукт духовної і матеріальної діяльності. Соціальні функції книги – носія певної суми знань та ідей: ідеологічна, інформаційна, комунікативна, естетична. Критерії суспільної цінності книги у соціально-духовному контексті. Перспективи розвитку, поширення і використання різних форм книги.

Типологія книги

Становлення і розвиток типологічних поглядів у книгознавстві. Основи типології. Поняття про цільове та читацьке призначення.

Способи типологічного пізнання книги: класифікація, систематизація, типологізація. Основні критерії і принципи типологічного групування книги. Методологічні аспекти теорії класифікації. Модель видання як інструмент типологічного аналізу. Визначення понять: «твір друку», «видання», «вид видання», «тип видання».

Значення бібліотипології для теорії книгознавства, потреб практичної діяльності (видавничої справи, статистики творів друку, збереження і використання продукції).

Типи літератури за віковою і мовною ознаками та соціальним призначенням. Жанри літературних творів.

Види друкованих видань. Класифікація всіх друкованих видань за певними ознаками (періодичності, матеріальної конструкції, знакової природи інформації, складом основного тексту, цільовим призначенням, способом виробництва, за обсягом, за змістом, за іншими ознаками: рідкісна, мініатюрна, бібліофільська, антикварна). Види неперіодичних видань. Види періодичних і продовжуваних видань. Нетекстові видання.

Основні конструктивні елементи книги

Поняття конструкція та структура книги. Матеріальна конструкція книги. Кодекс як основна форма сучасної книги. Зовнішні елементи книги: книжковий блок, обкладинка (оправа, супероправа, їх функції), форзац, корінець, каптал. Формати, їх стандарти. Обсяг, поняття про друкарський, авторський, обліково-видавничий аркуш. Матеріали, з яких виготовлена книга, їх вплив на функціонування книги.

Внутрішні елементи книги. Інформаційно-рубрикаційні (титул, його види шмуцтитул та їх частини, початкова полоса); ілюстраційні (фронтиспіс, ілюстровані полоси); композиційні (авантитул, кінцева полоса). Поля (береги), їх призначення. Структурно-складові частини видання. Текст книги. Види текстів (основний, додатковий, допоміжний). Основні види ілюстрацій, їх роль у оформленні книги у відповідності з цільовим та читацьким призначенням.

Видавнича справа та редагування

Теоретичні та практичні дисципліни, що вивчають редакційно-видавничу діяльність. Теорія та практика редагування. Текстологія. Коректура. Авторське право. Економіка книговидання та книгорозповсюдження. Організація і економіка поліграфічного виробництва. Особливості їх взаємодії у спеціальному книгознавстві.

Історія видавничої справи як книгознавча дисципліна. Розвиток видавничої справи на сучасному етапі.

Видавнича справа як сфера суспільних відносин, що поєднує організаційно-творчу та виробничо-господарську діяльність юридичних і фізичних осіб, зайнятих створенням, виготовленням і розповсюдженням видавничої продукції. Законодавча система України з видавничої справи. Закони та підзаконні акти, що мають безпосереднє відношення до книговидавничої діяльності (Конституція України, Закони України «Про видавничу справу» (1997), «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» (2003), «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки книговидавничої справи в Україні» (2003), «Про обов'язковий примірник документів» (1999, зміни – 2004) та інші). Закони, кодекси та підзаконні акти, що мають відношення до діяльності редактора-видавця в окремих випадках («Про об'єднання громадян», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про рекламу», «Про бібліотеки та бібліотечну справу» та інші).

Структура книговидавничої справи. Три головні складові: автор – редакція – поліграфічне підприємство. Класифікація видавництв за типологічними ознаками (форма власності, економічна природа господарювання, обсяг випущеної продукції, обсяг випущеної продукції, тематичний репертуар). Структура видавництва.

Теоретичні засади редагування. Види редагування: літературне, технічне, політичне, художнє редагування. Особливості наукового редагування. Етапи редагування.

Галузеве книговидання: історія, сучасний стан, перспективи розвитку

Структура тематичних розділів основних галузей науки та культури. Витоки і становлення галузевого книговидання. Завдання і напрями книговидавничої діяльності у Радянському Союзі. Видовий, тематичний, мовний та географічний аспекти. Кількість видань. Тиражі.

Політична і соціально-економічна література: історія виникнення, тематична структура, особливості книговидання. Природничонаукова, технічна, медична і сільськогосподарська книга як види літератури. Література з питань філології та мистецтва. Художня література. Література для дітей та юнацтва. Сучасні особливості книговидання галузевої книги

Книговидавничі проекти

Поняття «видавничий проект». Місце у видавничій програмі та основні фактори, що впливають на створення і виконання проектів: вивчення тенденцій книговидавничого ринку і потреб потенційного споживача, визначена спеціалізація видавництва, конкурентоспроможність, способи і шляхи книгопоширення.

Програми випуску соціально значимих видань за тематичними напрямками: історія, видання для дітей та юнацтва, художня література. Проект «Українська книга ... року». Видавничі проекти громадських і наукових організацій. Комерційно успішні проекти. «Безпрограшні видання», видання присвячені історичним подіям або пам'ятним датам; видання, побудовані за випусками рейтингових радіо- та телепередач, видання для певного кола читачів.

Видавничі проекти вітчизняних видавництв різної спеціалізації.

Рекомендований перелік літератури

1. Беловицкая А. А. Книговедение. Общее книговедение / А. А. Беловицкая. – М., 2007. – 393 с.
2. Буряк С. Аналіз і прогноз українського книжкового ринку в 2005 році / С. Буряк // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 12. – С. 7–11.
3. Вальо М. Юрій Меженко – редактор «Бібліологічних вістей» / М. Вальо // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2003. – Вип. 11. – С. 156–163.
4. Гостинщиков В. Проблеми українського книговидання у засобах масової інформації // Вісн. КН. Палати. – № 2011. – № 12. – С. 13–18
5. Дубровіна Л. Кодикологічні, палеографічні та археографічні дослідження рукописних книг в інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського (кінець 80-х років ХХ ст. – початок ХХІ ст.) / Л. Дубровіна // Вісн. Львів. ун-ту: серія

«Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології». – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 20–30.

6. Ельников М. П. Книговедение как наука: от шестидесятых к двухтысячным / М. П. Ельников // Книга: исследования и материалы. – М., 2002. – Сб. 80. – С. 161–185.

7. Ісаєвич Я. Українське книгознавство: етапи розвитку / Я. Ісаєвич // Вісник Львівського університету: серія «Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології». – Львів, 2006. – Вип.1. – С. 7–19.

8. Ківшар Т. І. Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.) / Т. І. Ківшар. – К., 1996. – 344 с.

26. Наука о книге: традиции и инновации: к 50-летию сборника «Книга. Исследования и материалы»: матер. XII Междунар. науч. конф. по проблемам книговедения: Ч. 1. – 2009. – 550 с.

27. Низовий М. А. Вступ до книгознавства: навч. посібник / М. А. Низовий. – К.: Кондор, 2009. – 144 с.

28. Низовий М. А. Визначення поняття «книга»: основні етапи, попередні підсумки та перспективи / М. А. Низовий, С. В. Карпенко // Вісник ХДАК. – Х., 2005. – Вип. 16. – С. 103–112.

29. Словник книгознавчих термінів. – К., 2003. – 160 с.

30. Тимошенко І. В. До питання про структуру загального і спеціального книгознавства / І. В. Тимошенко // Вісн. Кн. палати України. – 2006. – № 10. – С. 45–47.

31. Тимошенко І. В. Українське книгознавство у 60–70-х роках ХХ ст. / І. В. Тимошенко // Бібл. вісник. – 2008. – № 5. – С. 17–23.

32. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця: практич. посібник / М. Тимошик. – К., 2005. – 560 с.

33. Шалашна Н. Історія книги як наука в першій половині ХІХ ст. / Н. Шалашна // Наукові праці НБУВ. – К., 2003. – Вип. 10. – С. 42–60.

34. Шалашна Н. Особливості розвитку історико-книгознавчої думки в Україні в другій половині ХІХ ст. / Н. Шалашна // Наук. праці НБУВ. – К., 2003. – Вип. 11. – С. 398–426.

БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

Основні етапи розвитку бібліографознавства як науки

Поняття “методологія бібліографознавства”. Основні напрями науково-дослідної роботи в галузі бібліографознавства. Фундаментальні та прикладні дослідження в галузі бібліографознавства.

Основні центри (вузи, бібліотеки, Книжкова палата, органи інформації), що здійснюють наукові розробки в галузі бібліографознавства. Роль вузівської науки (аспіранти, докторанти, пошукувачі) в розробці актуальних питань теорії, історії, методики та організації сучасного бібліографознавства.

Координація наукових досліджень в галузі бібліографознавства.

Бібліографія як соціальне явище

Система документних комунікацій як джерело виникнення бібліографії. Комунікаційні посередники в системі документних комунікацій.

Формування системи документних комунікацій в суспільстві. Перші у світі теоретичні розробки в галузі бібліографії – спроби сутнісних і термінологічних визначень в Західній Європі у ХVІІІ – на початку ХІХ ст. (Д. Дідро, М. Деніс, А. Г. Камю, І. Лелевель та інші).

Перші спроби розробки теорії бібліографії на українських етнічних землях в Кременецькому ліцеї на Волині. Творчий доробок П. О. Ярковського. Проведення першого

соціологічного дослідження з вивчення читачів та їх інформаційних потреб Х. Д. Алчевського та її колегами.

Перші роботи з теорії бібліографії російських бібліографів В. Г. Анастасевича, В. С. Сопікова. Розуміння соціальної ролі бібліографії та її документографічних можливостей російськими демократами Р. І. Мінцловим, Г. Н. Геннаді у другій половині XIX ст.

Характеристика основних наукових концепцій бібліографії як галузі діяльності: книгознавчої, документографічної, идеографічної (інформо-графічної), культурологічної та ін.

Основні елементи системи документних комунікацій, їх сучасний стан. Поняття “документ” і “користувач інформації”. Система “книга-читач” як найбільш значна і розповсюджена форма існування системи “документ-користувач”. Комунікаційні посередники в системі документних комунікацій (бібліотечна справа, бібліографічна діяльність, книжкова торгівля, видавнича справа тощо), їх завдання.

Співвідношення “документ-користувач” як єдність протиріч – джерело виникнення бібліографічної інформації. Типи інформаційних бар’єрів між книгою і читачем. Засоби подолання цих бар’єрів при використанні традиційних та автоматизованих інформаційних ресурсів.

Форми існування бібліографічної інформації (БІ). Характеристика поняття “бібліографічна інформація”. Наявність БІ – відмінна ознака бібліографії та бібліографічної діяльності.

Бібліографічна інформація як наукове поняття

Початкове поняття про бібліографічну інформацію (БІ) та її призначення. Форми існування БІ: бібліографічне повідомлення, бібліографічний опис, бібліографічний запис, бібліографічний посібник.

Виникнення бібліографічних, документних та інформаційних потреб, шляхи їх задоволення. Загальний, частковий та одиничний рівні документно-бібліографічних потреб і типи відмінностей в системі документних комунікацій.

Основні суспільні функції БІ – пошукова, комунікативна та оціночна, їх сутнісно-функціональні структури та форми вираження (генетична, логічна).

Бібліографічна інформація як вихідне поняття загальної теорії бібліографії.

Компонентна структура бібліографічної діяльності

Бібліографія як об’єкт диференціації. Практична, науково-дослідна, педагогічна, управлінська бібліографічна діяльність, їх характеристика.

Компонентна структура бібліографічної діяльності. Суб’єкти і цілі бібліографічної діяльності: бібліограф-професіонал, певний колектив, бібліограф-непрофесіонал (вчений, викладач, журналіст тощо). Користувач як об’єкт і суб’єкт бібліографічної діяльності. Бібліографознавці, викладачі бібліографічних дисциплін; керівники бібліографічної справи як суб’єкти бібліографічної діяльності.

Мета бібліографічної діяльності. Документ (традиційний та електронний) як об’єкт бібліографічної діяльності, їх загальна характеристика. Система документних комунікацій як об’єкт бібліографічної діяльності в загальному виявленні.

Процеси бібліографічної діяльності: бібліографування та бібліографічне обслуговування, їх співвідношення між собою та з бібліографічною продукцією. Бібліографічний пошук як вихідна основа всіх бібліографічних процесів. Засоби і методи бібліографічної діяльності, канали виробництва і доведення БІ до користувачів, сучасні інформаційні технології бібліографічної діяльності. Бібліографічний продукт як результат бібліографічної діяльності. Класифікація бібліографічних посібників.

Видова класифікація бібліографії як наукова проблема

Класифікація бібліографії як наукова проблема діяльності в Україні та Росії в 20 – 30-х роках XX ст.. Введення Д. А. Баликою поняття про функціонально-видову структуру бібліографічної діяльності. Погляди українських вчених Ю. Меженка, Д. Балики,

М. Ясинського, М. Сагарди, К. Рубінштейна та інших українських дослідників на основі суспільної функції та види бібліографії.

Варіанти класифікації бібліографії російськими науковцями Н. Яницьким, М. Здобновим та іншими бібліографознавцями.

Теоретичні дискусії та погляди вчених на видову класифікацію бібліографії у 50 – 60-х роках. Участь українських дослідників В. Витяжкова та Д. Тараманова в означених дискусіях, їх наукова позиція.

Визначення видів бібліографії у перших державних стандартах з бібліографії в 70-х роках. Внесок російських вчених А. Барсука, О. Коршукова, Е. Безпалової та інших в опрацюванні видової класифікації бібліографії. Концепція видової класифікації бібліографії О. Коршунова, її сутність і характеристика.

Стан проблеми класифікації бібліографії за видовою ознакою у 80 – 90-х роках ХХ ст.

Класифікація бібліографії за іншими ознаками: поточна, ретроспективна, перспективна, універсальна, галузева, комплексна, персональна, країнознавча, краєзнавча, бібліографія екстеріористи тощо. Бібліографія бібліографії як особливий вид бібліографії.

Бібліографічні служби в національній системі НТІ

Загальні питання організації бібліографічної діяльності в Україні. Законодавча та нормативна Національна система НТІ України: стан і тенденції розвитку за умовами використання новітніх інформаційних технологій і місця в ній бібліографічних служб. Головні центри бібліографічної діяльності. Ідея організації інформаційно-територіальних комплексів на основі об'єднання бібліотек, центрів НТІ та наукових установ корпоративними комп'ютерними мережами.

Поточне інформування спеціалістів сигнальною бібліографічною інформацією, реферативними виданнями та інформаційними виданнями оглядового типу.

Загальна бібліографія

Відомості про документи, якими можуть користуватися всі читачі незалежно від особливостей індивідуальних і групових інформаційних потреб. Призначення загальної бібліографії.

Бібліотечно-каталожна бібліографія: мета, завдання, форми існування (друковані, електронні).

Державна бібліографія: цілі, завдання. Визначення державної бібліографії, характерні ознаки, її центри, “система обов’язкового примірника”, бібліографічна продукція.

Поточна державна бібліографія: завдання, напрями діяльності, система поточних державних бібліографічних видань. Загальна ретроспективна бібліографія: суспільне призначення, організація, система посібників.

Зіставлення понять “державна” та “національна” бібліографія, їх характеристика.

Видавничо-книготорговельна бібліографія, її цільове призначення і головна мета. Центри даного виду бібліографії, їх продукція.

Спеціальна бібліографія

Реалізація ціннісних відносин в системі “документ-користувач”. Врахування особливостей інформаційних потреб користувачів – призначення спеціальної бібліографії.

Науково-допоміжна бібліографія як вид бібліографії, призначенням якої є сприяння науковій та професійно-виробничій діяльності. Її місце в національній системі НТІ. Центри науково-інформаційної діяльності та їх продукція. Система науково-допоміжних посібників.

Рекомендаційна бібліографія як вид бібліографії, спрямованої на допомогу освіті, самоосвіті, вихованню та поширенню знань. Завдання рекомендаційної бібліографії на сучасному етапі, основні її ділянки та напрями. Принципи організації рекомендаційної бібліографії. Основні центри рекомендаційно-бібліографічної діяльності. Система рекомендаційно-бібліографічних видань.

Бібліографія бібліографії

Походження терміну “бібліографія бібліографії” та його сучасне трактування. Типологія та змістовні риси бібліографії бібліографії як особливого виду бібліографії. Функції бібліографії другого ступеня. Виникнення бібліографії бібліографії як результат інтенсивного розвитку бібліографічної діяльності.

Особливості показників бібліографічних посібників (БП) та організація бібліографії бібліографії. Види показників БП за суспільним призначенням та іншими ознаками. Центри та джерела української бібліографії бібліографії. Поточні та ретроспективні універсальні показники БП.

Проблема створення універсального ретроспективного показника БП з українознавства (Джерела українознавства. Вип. 1. Вітчизняні бібліографічні джерела. К.; 1990).

Довідково-пошукове значення універсальних показників БП, створених в межах колишнього СРСР та в сучасній Україні.

Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань

Поняття бібліографознавства як об'єкта наукового пізнання. Бібліографічна практика як об'єкт бібліографічної науки. Компоненти практичної бібліографічної діяльності як об'єкти наукового пізнання. Зв'язок між поняттями “об'єкт бібліографознавства” та “об'єкт бібліографії”.

Порівняльний аналіз предмета бібліографознавства і бібліографії. Структура бібліографознавства. Аспектний та об'єктний напрямки диференціації бібліографознавства. Історія, теорія, методика та організація бібліографії.

Бібліографознавство і суміжні галузі знань: бібліографознавство і бібліотекознавство, архівознавство і наукова інформатика, бібліографознавство, книгознавство та соціальна інформатика.

Організація науково-дослідної роботи в галузі бібліографознавства

Поняття “методологія бібліографознавства”. Основні напрями науково-дослідної роботи в галузі бібліографознавства. Фундаментальні та прикладні дослідження в галузі бібліографознавства. Основні центри (вузи, бібліотеки, Книжкова палата, органи інформації), що здійснюють наукові розробки в галузі бібліографознавства. Роль вузівської науки (аспіранти, докторанти, пошукувачі) в розробці актуальних питань теорії, історії, методики та організації сучасного бібліографознавства. Координація наукових досліджень в галузі бібліографознавства.

Українська бібліографія XI-XVII ст.

Вирішення проблеми періодизації історії української бібліографії на сучасному етапі.

Розвиток культури в Київській Русі в XI – XVII ст. Перша бібліографічна пам'ятка Київської Русі “Богословица от словес”, списки “істинних” і “ложних” книг, інвентарі та описи церковних, монастирських бібліотек тощо. Бібліографія від виникнення книгодрукування в Україні (1574 р.) до середини XVII ст. (каталоги бібліотек, допоміжні показники до книг та інші). Посилення книгообміну між Україною та іншими слов'янськими країнами.

“Оглавление книг, кто их сложил” – як друкована пам'ятка бібліографії другої половини XVII ст. Поява першої української музичної бібліографії – “Реєстр нотних зошитів, що належить Львівському братству” (1697 р.). Характеристика інших друкованих і рукописних бібліографічних пам'яток вказаного періоду, спільність в методиці їх підготовки.

Українська бібліографія XVIII століття

Запровадження гражданського друку в Росії та Україні, його вплив на бібліографування літератури, надрукованої гражданським шрифтом. Використання української бібліографії для потреб церкви, держави, науки, книжкової торгівлі. Українське та російське просвітництво другої половини XVIII століття, його значення для розвитку української бібліографії. Стан бібліографії на західноукраїнських землях.

Розвиток книготорговельної бібліографії, роль друкарень України в її розвитку (в т. ч. друкарні Києво-Печерської лаври). Бібліотечні каталоги Харківського колегіуму, Київської академії та бібліотек інших навчальних закладів. Спроба застосування в київському каталозі бібліотечної класифікації австрійського бібліографа М. Деніса. Бібліотечна бібліографія церковних, монастирських та приватних бібліотек (С. Яворського, П. Рум'янцева-Задунайського). Світські тенденції в українській бібліографії XVIII ст. Бібліографічна діяльність українського просвітителя Г. С. Сковороди. Зародження галузевої бібліографії та біобібліографії.

Бібліографія в Україні першої половини XIX ст.

Стан друку та розвиток освіти у першій чверті XIX ст.. Харківський університет та початок розвитку в Україні бібліографії книг громадянського друку. І. І. Срезневський та бібліографія в Україні. Викладання бібліографії П. О. Янковським в Кременецькому ліцеї на Волині.

Каталоги приватних публічних бібліотек. “Роспись российским книгам...” М. А. Ключкова (1830 р.) та “Аптека для души” П. П. Должикова в Києві (1843 р.) та ін. Бібліографія рукописних книг та стародруків. Перша спроба в галузі репертуарної бібліографії (“Книжная старина южнорусская” М. О. Максимовича).

Огляди нової української літератури. Перші бібліографічні списки краєзнавчої літератури та виникнення сільськогосподарської бібліографії.

Бібліографія на західноукраїнських землях. “Руська трійця” та її вклад у розвиток української бібліографії. Бібліографічна інформація на сторінках періодичних видань.

Бібліографія в Україні другої половини XIX ст.

Зв'язок розвитку бібліографії з суспільно-політичним життям України у другій половині XIX ст.

Розвиток рекомендаційної бібліографії в Україні. Бібліографічна інформація на сторінках революційно-демократичних видань “Друг”, “Громадський друг”, “Житте і слово”, “Дзвін”, “Народ”, “Молот” та ін. Два видання народницького “Каталога систематического чтения” в Одесі. Розширення сфери впливу прогресивної рекомендаційної бібліографії загальнодемократичного напрямку. Діяльність Х. Д. Алчевської та групи харківських вчительок у галузі рекомендаційної бібліографії. Характеристика покажчика “Что читать народу?” (Т. 1 – 3).

Бібліографічна діяльність О. М. Лазаревського. Характеристика його “Указателя источников Малороссийского края в историческом и географическом отношениях”, “Украинской литературной летописи” та ін.. Розвиток бібліографії в Західній Україні. Діяльність Я. Ф. Головацького у галузі бібліографії. Українсько-російські бібліографічні зв'язки. М. І. Межов та його покажчики з української тематики.

Краєзнавча бібліографія та біобібліографія (В. С. Іконников, А. І. Устинов, Г. С. Чириков та інші). Подальший розвиток галузевої бібліографії (загальна характеристика).

Бібліографія в Україні на початку XX ст. (до 1917 р.)

Суспільне життя в Україні та його вплив на розвиток бібліографії. Рекомендаційна бібліографія та її використання у пропагандистській діяльності різних партій, рухів, напрямів. Бібліографічна інформація на сторінках газет “Южный рабочий”, “Голос социал-демократа”, “Пролетарий” та ін. Рекомендаційна бібліографія загальнодемократичного напрямку. Діяльність комітетів грамотності, земств та інших установ і організацій України. Бібліографічні праці Б. Грінченка, Д. Дорошенка.

Репертуарна бібліографія української книги. Бібліографічна діяльність М.Ф. Комарова, І. О. Левицького, І. Я. Франка, М. І. Павлика.

Бібліотечні і книготорговельні каталоги. Розвиток галузевої та краєзнавчої бібліографії та біобібліографії (І. О. Левицький, І. Ф. Павловський та ін.). Бібліографічна діяльність І. Т. Калиновича .

Міжнародні зв'язки української бібліографії, їх типологія. Бібліографічна діяльність С.І. Пономарьова, Я.Ф. Головацького на ниві української та російської бібліографії.

Розвиток бібліографознавства та створення перших бібліографічних установ. Бібліографічна комісія при Науковому товаристві ім. Т. Г. Шевченка у Львові (1909 р.), Одеське бібліографічне товариство при Новоросійському університеті (1911 р.).

Бібліографія в Україні від 1917 до 1945 рр.

Новий етап у розвитку бібліографії в Україні. Виникнення державної бібліографії в Україні, підвищення ролі бібліографії у відображенні національних особливостей України в 20-ті роки. Перша спроба реєстрації творів друку в Києві (1919 р.). Стан державної бібліографії в 30-ті роки.

Створення українського бібліографічного репертуару. Показчик В. Ігнатієнка “Українська преса. 1816–1916” (Х., 1930). Стан видавничо-книготорговельної бібліографії.

Організація і основні завдання рекомендаційної бібліографії в Україні. Рекомендаційна бібліографія на сторінках періодичних видань, в т. ч. і критико-бібліографічних журналів (“Книгарь”, “Голос друку”, “Книга”, “Нова книга”, “Бібліологічні вісті” та ін.). Рекомендаційна бібліографія на допомогу загальній та професійній освіті та самоосвіті.

Галузева науково-допоміжна бібліографія. Бібліографічна діяльність бібліотек, науково-дослідних установ, відомих вчених. Занепад бібліографії в 30-ті роки.

Розвиток краєзнавчої бібліографії, зв'язок її з масовим краєзнавчим рухом. Діяльність Українського комітету краєзнавства, бібліотек в галузі краєзнавчої бібліографії. Роль журналу “Краєзнавство” в розвитку бібліографії цього виду.

Бібліографія бібліографії. Бібліографічна діяльність Ю.О. Меженка, М.А. Годкевича, М. Яшека, М. Ясинського, Ф. Максименка, Є. Пеленського, В. Дорошенка та ін.

Розвиток бібліографознавства в Україні. Роль української книжкової палати, УНІКУ, Всенародної бібліотеки України та інших бібліотек у розвитку бібліографознавства в Україні.

Підготовка кадрів, відкриття Харківського бібліотечного інституту, бібліотечних технікумів.

Бібліографія в Західній Україні. Бібліографічна діяльність наукових товариств і товариств “Просвіта”.

Бібліографія в Україні періоду Другої світової війни. Реєстрація друкованої продукції видавництва та установ України в “Літописах” Всесоюзної книжкової палати. Бібліографічна інформація на сторінках української періодики (“Україна”, “Українська література” та ін.), у прикнижкових бібліографічних списках до наукових робіт українських вчених. Поновлення діяльності Книжкової палати України у вересні 1943 р. Допомога бібліотек та інших установ країни у відновленні книговидавничої справи, бібліотечної мережі та бібліографічної діяльності в Україні.

Бібліографія в Україні у повоєнні роки (1945 – 1959 рр.)

Відбудова бібліотечної мережі в Україні. Розгортання бібліографічної роботи в республіці. Організація державної бібліографії. Діяльність Книжкової палати України у відновленні випуску “Літописів”, друкованих карток, архіву українського друку. Випуск збірника статей “Державна бібліографія на Україні”.

Рекомендаційна бібліографія в післявоєнні десятиріччя. Створення системи рекомендаційно-бібліографічних видань. Удосконалення методики в підготовці та випуску рекомендаційної бібліографічної продукції. Провідні бібліотеки України як центри підготовки рекомендаційно-бібліографічних посібників із суспільно-політичної, сільськогосподарської, історичної проблематики, краєзнавства, художньої літератури і мистецтв, науково-природничої й технічної літератури та ін. Семінари та наради з питань розвитку рекомендаційної бібліографії в республіці.

Стан науково-допоміжної бібліографії в Україні наприкінці 40-х – початку 50-х років. Діяльність центрів бібліографічної інформації щодо підготовки поточних та

ретроспективних посібників, координація та планування в галузі науково-допоміжної бібліографії.

Краєзнавча бібліографія в Україні. Державна історична бібліотека УРСР як основний науково-методичний центр у галузі краєзнавчої бібліографії в республіці. Обласні бібліотеки як центри випуску бібліографічних посібників краєзнавчого характеру свого регіону.

Видавничо-книготорговельна бібліографія в Україні та бібліографія бібліографії. Теоретико-методичні та організаційні питання бібліографії.

Бібліографія в Україні періоду 60 – 80-х років

Характеристика систем літописів Книжкової палати України. Основні функції та завдання палати.

Репертуарна бібліографія. Діяльність палати, наукових бібліотек щодо підготовки показників репертуарного характеру.

Стан та перспективи розвитку рекомендаційної бібліографії в Україні вказаного періоду. Державна республіканська бібліотека УРСР ім. КППС (зараз НІБУ) як центр рекомендаційної бібліографії в Україні. Діяльність великих універсальних бібліотек України, що складають бібліографічні посібники з окремих галузей.

Видавничо-книготорговельна бібліографія, стан і перспективи її розвитку. Діяльність Книжкової палати, книготорговельних організацій та видавництв у цій галузі.

Стан краєзнавчої бібліографії. Бібліографічна діяльність бібліотек на допомогу виданню 26-томної “Історії міст і сіл УРСР”.

Проблеми розвитку бібліографії бібліографії. Характеристика показників “Бібліотекознавство і бібліографія Української РСР”, “Книга про книги” та ін.

Бібліографія в Україні на сучасному етапі

Сучасний стан державної бібліографії в Україні. Досягнення та проблеми в організації державної бібліографії. Переїзд Книжкової палати з міста Харкова до міста Києва. Завдання державної, рекомендаційної, науково-допоміжної, краєзнавчої, книготорговельної бібліографії і бібліографії другого ступеня в Україні в умовах кризових явищ в економіці, науці та культурі.

Діяльність Національних, обласних, вузівських бібліотек, архівів та наукових установ України по створенню національного бібліографічного репертуару. Роль міжнародних, всеукраїнських конференцій, присвячених питанню теорії, історії, методики та організації бібліографічної діяльності в Україні.

Підготовка бібліотечно-бібліографічних кадрів у вузах культури країни.

Спеціальні періодичні видання та збірники (“Бібліотечний вісник”, “Вісник книжкової палати”, “Бібліотечна планета”, “Бібліотекознавство та бібліографія” та ін.). Характеристика серії біобібліографічних нарисів “Видатні діячі української книги”, започаткована Національною парламентською бібліотекою України з 1993 р. та навчального посібника проф. Н. Ф. Королевич “Українські бібліографи ХХ століття”.

Українська бібліографія у світовому контексті.

Рекомендований перелік літератури

1. Беспалова Э. К. Библиографоведение: научная и педагогическая практика // Библиография. – 2003. – № 4. – С. 16 – 34.
2. Блюменау Д. И. Ориентир в мировом библиографическом пространстве // Библиография. – 2003. – № 3. – С. 140 – 141.
3. Борисова Е. Н. Национальная библиография с точки зрения закона // Мир библиографии. – 2001. – №1. – С. 7 – 9.
4. Вережкина А. Н. И мой взгляд в общую копилку СБО // Библиография. – 2002. – №1. – С. 72 – 73.
6. Жукова Ю. В. Библиография как метод изучения и компонент книжной культуры // Библиография. – 2001. – №6. – С. 77 – 80.

7. Косарева О. А. Библиографическая технология как научное направление // Библиография. – 2002. – №3. – С. 23 – 30.
8. Олефир А. В., Волкова Т. Н. Библиографы и ученые: грани сотрудничества // Библиография. – 2002. – №1. – С. 40 – 42.
9. Оленев С. М. Библиографоведение: к вопросу о статусе // Библиография. – 2002. – №6. – С. 3 – 6.
10. Справочник библиографа. – СПб., 2002. – 527 с.
11. Швецова-Водка Г. В. Бібліографічні ресурси України: Загальна характеристика. Рекомендовано Мін-вом освіти і науки України як навч. пос. – Рівне, 2000. – 205 с.
12. Швецова-Водка Г. Вступ до бібліографознавства: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 96 с.
13. Швецова-Водка Г. Загальне бібліографознавство. Бібліографічні ресурси України : навч. посібник / Г. М.Швецова-Водка. – Київ : Кондор-Видавництво, 2017. – 220 с.

БІБЛІОТЕЧНЕ ФОНДОЗНАВСТВО

Бібліотечний фонд як системний об'єкт

Сутність та значення документних ресурсів в умовах формування глобалізованого інформаційного суспільства. Співвідношення понять документний ресурс та інформаційний ресурс. Документний потік, документний масив та документний фонд як складові документного ресурсу.

Сутнісні ознаки документних ресурсів бібліотек. Генезис та сутність поняття «бібліотечний фонд» (БФ). Значення БФ як складової інформаційних ресурсів суспільства.

Сутність системного підходу до БФ на мега-, макро-, мезо- та мікрорівнях. БФ як підсистема бібліотеки, його зв'язки з іншими підсистемами: контингентом користувачів, бібліотечним персоналом, матеріально-технічною базою.

БФ як самостійна система. Основні компоненти системи: елементи, зв'язки, структура, функції. Документ як фондоутворювальний елемент. Властивості БФ як системи: цілісність, множинність, відкритість, надійність, упорядкованість та ін.

Ознаки і параметри БФ як системи.

Внутрішні і зовнішні зв'язки БФ, їх вплив на його розвиток.

Ознаки структурування БФ за складом, функціональним призначенням та їх ієрархічні зв'язки. Самостійний фонд, його ознаки. Сукупний фонд бібліотеки як система окремих фондів.

Основний та підсобні фонди як елементи єдиного фонду бібліотеки. Особливості основного та підсобного фонду. Система підсобних фондів, умови та необхідність їх утворення.

Бібліотечний фонд України: еволюція та сучасний стан

Залежність розвитку бібліотечного фонду країни від суспільно-політичних та економічних факторів. Виникнення та еволюція бібліотечного фонду в Україні (XI-XVIII ст.). Кількісні та якісні зміни у фондах бібліотек України протягом XIX ст. Перші елементи диференціації фонду відповідно до типу бібліотеки.

БФ України у XX ст. Особливості розвитку фонду країни на початку XX ст. Історична обумовленість змін у фондах бібліотек протягом 1920-30-х рр., кількісні та якісні зміни. Основні напрями розвитку фондів у цей час. Бібліотечні фонди України за часів другої світової війни. Відродження бібліотечних фондів у другій половині 1940-х р. та у 1950-ті рр. Кількісні та якісні зміни у фондах бібліотек у 1960-80-ті рр. Вплив централізації бібліотечної мережі масових бібліотек на типологічну структуру БФ держави. Упровадження системи депозитарного зберігання для фондів наукових бібліотек.

Основні тенденції розвитку фондів бібліотек незалежної України. Законодавча база структурування фондів вітчизняних бібліотек. Стан системи бібліотечних фондів країни на початку XXI ст.

Склад фондів бібліотек різних типів і видів

Сукупний БФ як система окремих фондів. Класифікація БФ за змістовними та формальними ознаками. Фактори, що впливають на організаційну структуру БФ.

Склад фондів універсальних бібліотек. Цільове призначення, галузева та типологічна структура фонду публічної бібліотеки для дорослих. Особливості тематико-типологічного складу фондів дитячих та шкільних бібліотек.

Фонди універсальних наукових бібліотек (УНБ): цільове призначення та структура. Спеціалізовані фонди УНБ: краєзнавчі, українознавчі, технічної документації, правової інформації та ін. Депозитарні фонди УНБ, їх місце у системі депозитарного зберігання БФ України.

Склад фондів спеціальних бібліотек: цільове призначення, галузевий та типологічний склад. Особливості фондів академічних, науково-технічних бібліотек, бібліотек вищих навчальних закладів тощо. Фонди особистих бібліотек.

Формування документних ресурсів бібліотек як технологічний цикл

Зміст поняття «формування бібліотечного фонду» (ФБФ). Мета і завдання ФБФ. Закон відповідності складу ДРБ завданням бібліотеки і потребам користувачів. Політика ФБФ як відбиття соціальної місії бібліотеки.

Місце ФБФ серед бібліотечних технологічних циклів. Структура циклу ФБФ. Послідовність та взаємодія процесів і операцій технологічного циклу ФБФ.

Залежність ФБФ від зовнішніх факторів: стан системи книговидавання та книгорозповсюдження, інформаційні потреби суспільства та окремих верств населення, стан інформаційних технологій, фінансування ФБФ тощо. Взаємозумовленість потреб користувачів і ФБФ. Загальне, особисте та індивідуальне у потребах користувачів, їх вплив на ФБФ. Стан державного фінансування бібліотек, інші джерела фінансування.

Автоматизація процесів ФБФ.

Моделювання та комплектування бібліотечного фонду

Моделювання як процес розроблення моделі БФ. Типи моделей БФ. Описова модель бібліотечного фонду, її складові частини. Математична модель БФ. Бібліографічна модель фонду бібліотеки. Структурна модель, її складові частини та правила створення. Зведена модель БФ. Паспорт БФ.

Планування ФБФ як практична реалізація моделей. Види планів за строками дії. Перспективні плани, методика їх складання. Поточні плани: структура, методика складання.

Завдання комплектування, його роль у циклі «формування бібліотечного фонду». Відбір - основа комплектування. Сутність відбору, його види. Місце та сутність первинного відбору у технологічному процесі комплектування БФ.

Технологічні операції, що передують відбору: виявлення потоку документів; виявлення та відбір бібліографічних та інформаційних показників, які відтворюють необхідний потік документів; вивчення показників; аналіз попиту (задоволеного та незадоволеного) користувачів в бібліотеці. Етапи та операції первинного відбору. Оцінка виявлення документів, прийняття рішення. Замоклення документів як заключний етап первинного відбору, з'ясування каналів постачання, оформлення замовлення.

Розподіл поточних надходжень між окремими фондами бібліотек. Види комплектування, їх загальні риси, взаємозв'язки. Поточне комплектування як реалізація відбору: об'єкт, методи.

Попереднє замовлення — основний метод поточного комплектування. Бібліографічне забезпечення поточного комплектування. Ретроспективне комплектування: сутність, значення, об'єкт, бібліографічне забезпечення. Взаємодія бібліотек в комплектуванні БФ. Рівні взаємодії.

Координація комплектування БФ. Об'єкт та масштаби координації. Методика здійснення координації комплектування БФ. Координація в комплектуванні БФ. Централізація як форма взаємодії бібліотек у процесі комплектування БФ.

Система документопостачання бібліотек

Сутність та складові системи документопостачання БФ. Співвідношення способів, джерел та форм документопостачання БФ. Класифікація джерел та способів документопостачання. Формування електронної складової системи документопостачання.

Книжкові магазини в системі постачання бібліотек документами. Особливості взаємодії бібліотек з державними та комерційними джерелами документопостачання. Обов'язковий примірник документів: поняття, функції, історія, сучасний стан, перспективи розвитку. Значення системи обов'язкового примірника документів для поповнення фондів наукових бібліотек. Напрями удосконалення нормативної бази функціонування обов'язкового примірника документів.

Передплата, документообмін, дар, копіювання як способи документопостачання БФ.

Організація документних ресурсів в умовах бібліотеки

Прийом документів як перший етап процесу організації бібліотечного фонду: завдання, вимоги, технологія прийому.

Облік бібліотечного фонду: завдання, функції, вимоги до нього. Еволюція ідеї обліку бібліотечного фонду. Одиниці обліку.

Види обліку бібліотечного фонду. Сумарний (кількісний) облік: значення, форми, правила ведення документів сумарного обліку. Індивідуальний облік: значення, форми, правила ведення документів. Реєстраційний облік: призначення, правила ведення документів реєстраційного обліку. Особливості обліку електронного фонду бібліотеки.

Завдання, зміст, технологія початкової обробки документів бібліотечного фонду. Загальна характеристика технічної та семантичної обробки документів, що надходять до бібліотеки й вибувають із неї. Автоматизація прийому, обліку, обробки документів.

Завдання розміщення бібліотечного фонду. Вимоги до розміщення бібліотечного фонду. Вплив архітектурно-планувальних рішень бібліотечної будівлі, рівня механізації та автоматизації бібліотечних процесів, технологічних потоків на розміщення фонду.

Способи розміщення: горизонтальне, вертикальне (баштове), змішане (горизонтально-вертикальне), їх варіанти. Вимоги до будівель бібліотечних фондосховищ.

Значення, завдання та вимоги до розстановки БФ. Класифікація та основні види розстановок, їх загальна характеристика. Семантичні (змістовні) розстановки: систематична, тематична, предметна розстановки, їх характеристика, особливості використання у бібліотеках. Розстановки формального типу (алфавітна, хронологічна, географічна, мовна, форматна, нумераційна), особливості їх використання у бібліотеках.

Розстановка документів в умовах відкритого доступу користувачів до бібліотечного фонду.

Сучасні тенденції розстановки бібліотечного фонду. Механізація та автоматизація процесів розстановки.

Зберігання бібліотечних фондів

Понятійний апарат предметної сфери «зберігання БФ», співвідношення базових понять. Роль і значення зберігання бібліотечного фонду. Міжнародна та національна концепції зберігання бібліотечного фонду. Державна програма «Документальна пам'ять України».

Основні аспекти розробки проблеми зберігання бібліотечного фонду. Забезпечення збереженості бібліотечних документів в усіх процесах ФБФ. Фактори, що впливають на зберігання бібліотечного фонду: соціальні, фізико-хімічні, біологічні. Режими зберігання БФ: температурно-вологісний, світловий, санітарний. Правила розміщення, зберігання та транспортування документів.

Стабілізація та реставрація документів, що входять до складу бібліотечного фонду.

Пожежна безпека бібліотечного фонду. Вимоги до охоронної сигналізації.

Соціальний захист фонду. Виховання у читачів дбайливого ставлення до БФ. Адміністративно-правова відповідальність бібліотекаря і читача за збереженість БФ. Технічний захист фонду.

Перевірка фонду як умова його зберігання. Значення, завдання і періодичність перевірки. Методи перевірки бібліотечного фонду: за документами індивідуального обліку, за допомогою картотеки контрольних талонів, індикатора, топографічного каталогу. Організація роботи з перевірки фондів. Особливості перевірки фонду у централізованій бібліотечній системі.

Технології реформування бібліотечного фонду

Вивчення бібліотечного фонду як важлива умова ефективної діяльності бібліотеки. Значення і завдання, що вирішуються під час вивчення фонду. Вторинний відбір: сутність та технологія реалізації.

Організація та методи вивчення фонду в бібліотеці.

Загальнонаукові методи, які використовуються для вивчення бібліотечного фонду. Анкетування читачів, експертні оцінки та ін.

Спеціальні методи вивчення бібліотечного фонду. Повсякденне вивчення фонду: завдання, методика. Методи кількісного аналізу. Статистичний метод як важливий метод кількісної оцінки фонду. Абсолютні цифри та відносні показники, що використовуються при статистичному аналізі, методика їх застосування.

Якісні методи аналізу фонду: бібліографічний, аналітичний, контент-аналіз. Методика їх застосування при вивченні фонду.

Виключення документів із БФ як заключний етап ФБФ. Вимоги, критерії і порядок відбору документів з метою видалення з БФ. Інструктивно-нормативне забезпечення процесу виключення. Наслідки видалення з БФ: передача на депозитарне зберігання, у обмінні фонди, продаж населенню, передача в утиль та ін.

Сутність і завдання депозитарного зберігання БФ. Досвід депозитарного зберігання за кордоном. Система депозитарного зберігання в Україні, її характерні риси. Порядок передавання документів на депозитарне зберігання. Організація депозитарного фонду в бібліотеці-депозитарії, особливості його використання.

Сутність, завдання та технологія організації обмінного фонду. Система вітчизняного документообміну в Україні. Порядок відбору і передавання документів в обмінні фонди. Організація обмінного фонду та його перерозподіл в бібліотеках.

Кооперування роботи бібліотек з документними ресурсами

Кооперування як принцип співвідношення дій у формуванні документних ресурсів бібліотек. Спільна бібліографічна, масова, методична робота, обмін досвідом по формуванню фонду документних ресурсів бібліотек.

Кооперування діяльності бібліотек щодо усунення дублювання, раціонального використання коштів, уніфікації процесів організації фондів, упорядкування складу фондів та інше.

Кооперування бібліотек на міжнародному рівні. Використання досвіду міжнародних координаційних систем (Скандіан – план, систем координації комплектування наукових бібліотек у США, Німеччині, Англії, Росії).

Принципи і методи кооперованого формування бібліотечного фонду (територіальний, галузевий, територіально-галузевий, територіально-мовний). Кооперування однотипних бібліотек.

Єдиний довідково-бібліографічний апарат (ДБА) як складова частина регіональної або галузевої системи бібліотечного фонду. Варіанти координованих систем бібліотечних фондів. Координація діяльності централізованих бібліотечних систем.

Процес інтеграції бібліотек на міжнародному рівні з застосуванням Інтернет.

Бібліотечний фонд як об'єкт управління

Значення управління БФ (УБФ), його структура та функції. Сутність системного підходу до БФ як об'єкта управління. Принципи та методи УБФ. Об'єкт та суб'єкт УБФ. Сутність інформаційного підходу до БФ як об'єкта управління.

Організація управління ФБФ. Нормування праці комплекта-тора БФ. Планування та звітність щодо ФБФ. Облік, аналіз та оцінка результатів та якості ФБФ.

Структура, функції та технологія управління бібліотечним фондом

Відділ комплектування (комплектування та обробки), його функції та організація праці. Нормативна документація відділу. Розподіл обов'язків співробітників. Робочий апарат комплекта-тора. Підсобний фонд, система довідкових картотек, поточний архів.

Відділ фондозберігання: функції та організація праці. Нормативна документація відділу. Розподіл обов'язків співробітників. Робочий апарат фондосховища. Автоматизація технологічних процесів у фондосховищі.

Автоматизація технологічних процесів у відділах комплектування та фондозберігання.

Управління якістю формування бібліотечного фонду

Менеджмент бібліотечних фондів як теорія управління якістю ФБФ. Макро- та мікрорівні економічних та правових відносин у галузі ФБФ. Критерії та показники ефективності та якості ФБФ. Інформаційне забезпечення УБФ. Маркетингові дослідження в УБФ.

Стратегічне планування процесів ФБФ. Основні та додаткові джерела фінансування ФБФ. Бюджетні та позабюджетні джерела фінансування поповнення БФ. Інноваційна діяльність бібліотек в галузі управління ФБФ.

Формування позитивного іміджу бібліотеки у партнерів - джерел документопостачання, ефективні ПР-стратегії у фондовому менеджменті. Вимоги до керівництва та персоналу відділу комплектування БФ. Делегування повноважень, кадрова політика. Підвищення кваліфікації персоналу відділу комплектування.

Бібліотечне фондознавство як спеціальна наукова бібліотекознавча дисципліна.

Еволюція фондознавчої думки

Бібліотечне фондознавство як теоретико-прикладна спеціальна наукова дисципліна, її місце у бібліотекознавстві.

Об'єкт та предмет бібліотечного фондознавства. Структура бібліотечного фондознавства як наукової дисципліни, ознаки її диференціації. Загальні та спеціальні методи фондознавчих досліджень. Принципи та основні закономірності формування бібліотечного фонду.

Теорія ФБФ як система наукових знань про БФ та його формування. Перші теоретичні узагальнення у галузі формування бібліотечного фонду наприкінці XVIII – початку XIX століття. Розробка окремих напрямів комплектування та організації фонду. Розробка проблем формування бібліотечного фонду протягом XIX – на початку XX століття.

Внесок Ф.Ф. Рейса, В.В. Стасова, М.О. Рубакіна, К.І. Рубинського, А.І. Калішевського, К.М. Дерунова, С.Д. Масловського, П.М. Богданова, Г.М. Мединського, Л.Б. Хавкіної.

Початок формування єдиних теоретичних положень ФБФ. Активізація бібліотечної думки у галузі ФБФ протягом першої половини XX ст. Головні проблеми і напрями розробки теорії ФБФ.

Виокремлення загальнотеоретичних та часткових проблем бібліотечного фондознавства. Розробка теорії ФБФ у вітчизняній науці у другій половині XX ст. Внесок провідних бібліотек, профільних вищих навчальних закладів та окремих фахівців України у формування фондознавства як самостійної наукової дисципліни.

Розробка теорії формування бібліотечних фондів ученими інших країн зарубіжного бібліотекознавства. Внесок Станчева М. (Болгарія), Х. Кунце, Л. Шварца, Р. Клута (Германія), І. Чурі (Угорщина), Г. Хамерської, Б. Свидерського (Польща), Дж.Шири (США), Ш. Ранганатана (Індія) та інших бібліотекознавців у розробку загальнотеоретичних положень формування бібліотечного фонду.

Основні концепції ФБФ на початку ХХІ ст. Поліпарадигмальність теорії БФ у сучасному вітчизняному і світовому бібліотечному фондознавстві.

Теорія формування бібліотечного фонду

Теоретико-методологічна база бібліотечного фондознавства. Закони та закономірності формування бібліотечного фонду. Теорія відбору документів у бібліотечний фонд. Відбір як окремий процес комплектування БФ. Диференціація відбору.

Виникнення ідеї відбору та її розвиток у УШ – ХХ ст. Сучасне розуміння відбору у бібліотечному фондознавстві. Внесок Ю.В. Григор'єва у розробку проблеми відбору у другій половині ХХ ст. Сутність та критерії відбору. Дискусія з проблем критеріїв відбору наприкінці 80-х рр. ХХ ст., її наслідки. Поняття «селекція документів» у бібліотечному фондознавстві.

Поняття «повнота бібліотечного фонду». Виникнення ідеї і основні концепції повноти БФ. Розробка концепції повноти у вітчизняному та зарубіжному бібліотекознавстві. Реформування концепції повноти БФ в умовах електронної надбудови формування ДРБ. Основні підходи до визначення повноти БФ. Повнота обсягу фонду. Повнота складу фонду. Документна та інформаційна повнота фонду ДРБ. Реалізація закону відповідності складу фонду потребам користувачів через повноту БФ.

«Ядро» бібліотечного фонду: поняття, сутність, функції. Співвідношення понять «ядро» і «сфера». Розробка теорії «ядра» у вітчизняному бібліотекознавстві. Внесок М.О. Рубакіна у розробку теорії «ядра» БФ. Дискусії з проблем «ядра» на сторінках спеціальних видань у другій половині ХХ ст. Обсяг та склад ядра фонду в бібліотеках різних типів. Чи актуальна проблема «ядра» фонду ДРБ в умовах глобального електронного середовища?

Електронне бібліотечне фондознавство

Інституціоналізація електронного бібліотечного фондознавства в умовах глобального електронного середовища. Об'єкт, предмет та структура.

Теоретико-методологічні засади розвитку електронного бібліотечного фондознавства. Теорія електронного документа як системо- утворювального елемента фонду електронної бібліотеки. Класифікація електронного документа, особливості його життєвого циклу. Мета, завдання, функції, принципи формування електронного БФ.

Теорія та технологія формування фонду ДРБ. Критерії відбору електронних документів. Джерела та способи документопостачання фонду електронної бібліотеки. Особливості технологічного циклу комплектування та організації бібліотечного фонду онлайнових та офлайнових електронних документів. Основні способи та методи захисту електронного фонду.

Нормативні, юридичні, правові, економічні, етичні аспекти формування, зберігання та використання електронних документів в умовах бібліотеки. Проблеми депозитарного зберігання обов'язкового примірника електронних документів. Порівняльний аналіз різних форм організації електронних фондів.

Рекомендований перелік літератури:

Базова

1. Васильченко, М.П. Бібліотечні фонди [Текст]: навч. посібн. / Васильченко М.П., Кушнарєнко Н.М., Мільман В.А. – Харків: Основа, 1993. — 150 с.
2. Долбенко, Т.О. Документні ресурси бібліотек [Текст]: навч. посібн. для студ. ВНЗ / Т.О. Долбенко, Ю.І. Горбань .- Київ: Ліра - К. , 2016 .- 346 с.
3. Долбенко, Т.О. Зберігання документів у бібліотеках [Текст]: навч. посібн. для студ. ВНЗ / Т.О. Долбенко, Ю.І. Горбань .- Київ: Ліра - К., 2015.-288с.
4. Дригайло, В. Г. Основы научной организации труда в библиотеке [Текст]: учеб.-метод. пособие / В. Г. Дрыгайло, Е. В. Башун, В. Н. Вольнец. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Либерей-Бибинформ, 2010. – 424 с.
5. Земсков, А.И. Электронные библиотеки [Текст]: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Земсков А. И., Шрайберг Я.Л.- Москва: Либерей, 2013. – 352 с.

6. Мільман, В.А. Бібліотечний фонд України [Текст]: історія та сучасний стан: лекція / В. А. Мільман; ХДАК . – Харків, 1995. – 27 с.
7. Орлов, П. І. Інформація та інформатизація [Текст]: нормативно-правове забезпечення: наук.-практ. посіб. / П. І. Орлов. – 2-е вид., доп. й перероб. – Харків, 2009. – 724 с.
8. Петрова, Т.А. Библиотечный фонд [Текст]: учеб.-метод. пособ. /Т. А. Петрова .- Москва: Либерия-Библинформ, 2007 .- 192 с.
9. Соляник, А.А. Документні потоки й масиви [Текст]: навч. посіб. / А. А. Соляник . – Харків: ХДАК, 2010 . – 111 с.
10. Столяров, Ю. Н. Документный ресурс [Текст]: учеб. пособие . – Москва, 2013. – 223 с.
11. Столяров, Ю.Н. Библиотечный фонд [Текст]: учебник / Ю. Н. Столяров . –Москва, 1991. –271с.
12. Столяров, Ю.Н. Защита библиотечного фонда [Текст]: учеб. пособие / Ю.Н. Столяров. – Москва: ГРАНД-ФАИР, 2006. – 504 с.

Правові та нормативні документи

1. Про бібліотеки та бібліотечну справу [Текст]: Закон України: за станом на 20 лип. 2000 р. / Верх. Рада України .- Офіц. вид. – Київ, 2000 .- 23 с. – (Закони України).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо доставляння обов'язкового безоплатного примірника документів [Електронний ресурс]: Закон України: за станом на 05.02.2012 р..- Режим доступу: http://www.uapp/orq/pub_web/12068/html.
3. Про електронні документи та електронний документообіг [Текст]: Закон України № 851-IV від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №36. – С. 275.
4. Про інформацію [Текст]: Закон України // Відом. Верховної Ради. — 1992. — № 48. — С. 650.
5. Про музеї та музейну справу [Текст]: Закон України від 29.06.1995. // Відомості Верховної Ради. – 1995. - №25. – С. 191.
6. Про науково-технічну інформацію [Текст]: Закон України від 29.06.1995. // Відомості Верховної Ради. – 1995. - №33. – С. 346.
7. Про національний архівний фонд та архівні установи в Україні [Текст]: Закон України від 13 грудня 2001 р.: [зі змінами] // Відомості Верховної Ради. —2002. — № 11. — С. 81.
8. Про обов'язковий примірник документів [Текст]: Закон України від 09.04.1999р.- Голос України .- 1999 .- 13 трав.
9. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Текст]: Закон України від 09.01.2007. // Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 2007.-№ 12. - С. 102.
10. Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2004 р. №326 // Офіційний вісн. України. — 2004. —№11. — С. 45-48.
11. Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.02 № 608 // Вісн. Кн. палати. – 2002. – № 5. – С. 4-6; Бібл. планета. – 2002. – № 3. – С. 5-7.
12. ДСТУ 2394-94 (180 5127-3:1981, NEQ) Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення. — Чинний від 1995-01-01.—Київ: Держстандарт України, 1994.—88 с.
13. Інструкція з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах: затв. наказом Міністерства культури і туризму України 03.04.07 № 22 // Офіційний вісник України.- 2007.- № 38.- С. 157-165.
14. Інструкція про порядок доставки, комплектування та обліку навчальної літератури. - Київ, 1995.- 8 с.
15. Про затвердження інструкції з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах // Офіційний вісник України .-2007.- 4 червня.

1. Архівознавство : підруч. для студ. / за заг. ред. Я. С. Калакури та І. Б. Матяш. – Київ: Знання, 2009. – 356 с.
2. Абгарян, А. Комплектование библиотек при помощи электронной коммерции /Абгарян А. // Бібліотечний форум України. – 2003. –№ 2. – С.37-39.
3. Архівні Установи України : довідник. – Київ, 2000. — 260 с.
4. Баркова, О. В. Інформаційна технологія формування фонду електронних документів / О. В. Баркова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського / НАН України. – Київ, 2002. – Вип. 8. – С. 209-220.
5. Баркова, О. В. Путь онлайн-документа в библиотечном технологическом процессе / О.В. Баркова // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития: сб. науч. тр. – Киев, 2003. – Вып. 2. – С. 209-213.
6. Башун, О. Проблеми придбання книг і періодики для бібліотек України відповідно до чинного законодавства щодо державних закупівель / О.Башун // Бібліотечний форум України. – 2005. – №4. – с.66.
7. Бібліотеки в системі державних закупівель: проблеми та шляхи їх вирішення // Бібліотечний форум України. – 2005. - №4. – с.61-62.
8. Бібліотечні фонди: прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» / Харк. держ. акад. культури; укл.: Кушнарєнко Н.М., Соляник А.А. – Харків: ХДАК, 2007. - 50 с.
9. Буллах, Т. INTERNET у сфері бібліотечної селекції документів / Т. Буллах // Вісник Книжкової палати. – 2004. - №1. – С.42-43.
10. Васильченко, Н. П. Принципы формирования библиотечных фондов / Н. П. Васильченко // Науч. и техн. б-ки. – 2006. – № 7. – С. 20-28.
11. Вергунов, В. Проблеми збереження фондів наукових бібліотек / В. Вергунов // Бібл. вісн. – 2007. – №1. – С. 25-31.
12. Вилегжаніна, Т. Поточне комплектування – один із важливих аспектів управління формуванням бібліотечного фонду /Т.Вилегжаніна // Вісник Книжкової палати. – 2007. - №4. – С.4-7.
13. Вилегжаніна, Т. Толерантність: через бібліотеки – до миру і злагоди /Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета,-2015. - №2. - С.4-6.
14. Володькова, О. Інтегровані розподілені фонди бібліотек вищих навчальних закладів України в мережі Internet / О.Володькова // Вісник Книжкової палати. - 2000.-№2. - С. 27-29.
15. Володькова, О. П. Основні напрями формування фондів бібліотек ВНЗ в умовах інформатизації суспільства // Вісн. Харк. держ. акад. культури. — Харків, 2003. — Вип 6. — С. 193-201.
16. Воскобойнікова – Гузеєва, О. Формування фонду наукової літератури універсальних та спеціальних наукових бібліотек України / О. Воскобойнікова - Гузеєва // Бібліотечний вісник. – 2000. - №1.- С.6-10.
17. Гудімова, Н. Використання позабюджетних коштів для поповнення бібліотечних фондів: досвід, проблеми / Н.Гудімова // Бібліотечна планета. – 2003. - №1. – С.27-29.
18. Давидова, І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному просторі [Текст]: монографія / І. О. Давидова. – Харків: ХДАК, 2005. – 295 с.
19. Датская, А. Информационные ресурсы: технология пополнения / А.Датская // Библиотека. – 2008. - №7. – С.38-40.
20. Дригайло, В. Г. Основы управления библиотекой высшего учебного заведения [Текст]: учеб.-практ. пособие / В. Г. Дригайло, Е. В. Башун, В. Н. Вольнец. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Либерей, 2004.– 328 с.
21. Дубровіна, Л.А. Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті /Л.А.Дубровіна, О.С. Онищенко; НАН України, Нац. б - ка України ім. В.І.Вер надського, Ін – т рукопису.- Київ, 2009. - 530 с.
20. Дубровіна, Л.А. Збереження і використання документів у бібліотеках і архівах: функціональний аспект протиріччя та його наслідки / Л. А. Дубровіна // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – №2, – С. 14-19.

21. Елицина, Е.Ю. Некоторые проблемы формирования фондов и организация обслуживания в гибридной библиотеке / Е.Ю. Елицина // Информационный бюллетень. - № 22. - СПб., 2002. - С.275-282
22. Журавльова А. Концепція бібліотеки в контексті проекту «Onleine» Гете-Інституту в Україні / А. Журавльова // Бібліотечна планета.- 2015.- №2.- С.23-25.
23. Законодавство: Документні ресурси бібліотек [Текст]: (законодавчі, інструктивно-регламентуючі та методичні матеріали). –Київ: НПБУ, 2005. – 108 с.
24. Зайнуллин, Ш. Р. Комплектование электронных библиотек / Ш. Р. Зайнуллин // Университетская книга. – 2004. – № 6. – С. 26-28.
25. Земсков, А. И. Электронная информация и электронные ресурсы: публикации и документы, фонды и библиотеки [Текст] / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг; под ред. Л. А. Казаченковой. – Москва: Фаир-Пресс, 2007. – 528 с. – (Специальный издательский проект для библиотек).
26. Льяш, Л. Бібліотечні фонди: формування, облік, оподаткування / Л.Льяш // Головбух . – 2001. - № 11. – С.66-72
27. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище (1917-1923) / Т. Ківшар. – Київ: Логос, 1996. — 340 с.
28. Класифікація музеїв України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.br.com.ua>.
29. Костенко, Л. Й. Онлайнні ресурси бібліотеки: створення, використання / Л.Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2003. –№1. – С. 13-17.
30. Кушнарєнко Н. Документоведение: учеб. / Н. Кушнарєнко. – 7-е изд. – Київ, 2006 .- С. 19-33.
31. Литвинова, Н.Н. Электронные документы: отбор, использование и хранение / Н. Н. Литвинова // Библиотека. – 2005.–№ 6.–С. 6-9.
32. Муха, Л Технології збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів / Л. Муха, З. Савіна, Л. Затока // Бібл. вісн. - 2006. - №6. – С. 28-30
33. Павлуша, І. Електронні бібліотеки: системний підхід до формування фондів / І. Павлуша // Бібл. вісн. – 2000. – № 2. – С. 16-19.
34. Программа ЮНЕСКО «Память мира» // Библиотека. – 1995.–№ 8.– С. 8.
35. Рубакин, Н. А. Среди книг. Книжные богатства, их изучение и распространение / Н. А. Рубакин // Н. А.Рубакин. Избранное: В 2-х т. – Москва, 1975. – Т.1. – С.150—154.
36. Самохіна, Н. Ф. Документні ресурси наукової бібліотеки: модель обігу, рівнева організація : моногр. / Н. Ф. Самохіна ; наук. ред. О.С.Онищенко. – Київ, 2008. – 167 с.
37. Соляник, А.А. Історіографія проблеми документопостачання бібліотечних фондів / А. А. Соляник // Вісн. Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2004. – Вип. 12/13. – С.190-208.
38. Соляник, А. А. Розвиток організаційно-правових засад міжнародного документопостачання наукових бібліотек України / А. А.Соляник // Вісн. Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2007. – Вип. 19. – С. 83-90.
39. Соляник, А. А. Система документопостачання бібліотечних фондів: закономірності розвитку: моногр. / А. А. Соляник. –Харків: ХДАК, 2005.– 230 с.
40. Столяров, Ю.Н. Как сохранить библиотечные фонды: Секреты старого фондохранителя: учеб.-метод. пособие / Ю.Н. Столяров. – 2-е изд., перераб. и доп. - Москва: НПО Профиздат; Изд-во МГУКИ, 2001. — 254 с.
41. Столяров, Ю. Н. Понятие «электронный фонд»: дискуссионные вопросы / Ю. Н. Столяров // Науч. и техн. б-ки. – 2006. – № 8. – С. 80-89.
42. Столяров, Ю.Н. Развитие электронного фондведения / Ю.Н. Столяров // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса: материалы 12-ой междунар. науч. конф. «Крым-2005». – Москва: ГПНТБ России, 2005. – CD-ROM.
43. Столяров, Ю.Н. Сто лет библиотечного фондведения / Ю.Н. Столяров // Науч. и техн. б-ки. – 2001. – № 6. – С. 16-48.
44. Столяров, Ю.Н. Эволюция библиотечного фондведения [Текст] / Ю.Н. Столяров, Н. Н. Кушнарєнко, А. А. Соляник. – Москва: Фаир-Пресс, 2007. – 512с.

45. Хавкина, Л. Б. Авторские таблицы: двузначные / Л. Б. Хавкина. – 24-е изд. – Москва, 1986. – 22 с.
46. Чепуренко, Я. Система документопостачання бібліотечно-архівної колекції «Фонд президентів України» / Я. Чепуренко // Бібл. вісн. — 2003.- №3. — С. 2-8.
47. Чепуренко, Я. Фонд президентів України як бібліотечно-архівна колекція – Я. Чепуренко // Бібл. вісн. – 2002. – №4. – С. 2-11.
48. Чуниховская, А. Использование электронных технологий в комплектовании / А. Чуниховская // Бібліотечний форум України. – 2012. – № 1. – С. 36-37.
49. Шрайберг, Я. Л. Основные положения и принципы разработки автоматизированных библиотечно-информационных систем и сетей. Главные тенденции окружения, основные положения и предпосылки, базовые принципы / Я. Л. Шрайберг. — 2-е изд., испр. и доп. – Москва: ГПНТБ, 2001. – 127 с.
56. Шубников, И.К. Использование библиотечного мониторинга в прогнозировании комплектования фонда вузовской библиотеки / И. К. Шубников // Науч. и техн. б-ки. – 2006. – № 7. – С. 29-30.
57. Эйдемиллер, И. В. Стратегия формирования фондов публичных библиотек: маркетинговый подход / И. В. Эйдемиллер. — Санкт-Петербург: Рос. нац. б-ка, 2009. – 124 с.
58. Ярошенко, Т. Електронна бібліотека в українському мовно-інформаційному фонді НАН України: проблеми створення і використання / Т. Ярошенко, Л. Шевченко, В. Широков // Бібліотечний вісник. - 2000. - №1. - С.11-13.

**Перелік питань до фахового випробування
для вступу на ОР «Бакалавр» на 3 курс
за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
напряму підготовки «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності»
на базі молодшого спеціаліста**

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

1. Бібліотекознавство як навчальна дисципліна.
2. Структура бібліотекознавства: теорія, історія, організація, управління, методика.
3. Бібліотекознавство загальне, спеціальне і специфіковане.
4. Порівняльне (компаративне) бібліотекознавство як самостійна дисципліна бібліотекознавчого знання.
5. Періодизація українського бібліотекознавства.
6. Класифікація і типологія бібліотек в сучасному бібліотекознавстві.
7. Характеристика бібліотечної системи України. Напрями взаємодії бібліотек з інформаційними, культурними та освітніми установами.
8. Мережа бібліотек Міністерства культури: технологічні ознаки, завдання і функції.
9. Мережа науково-технічних бібліотек України.
10. Мережа освітянських бібліотек України.
11. Національні бібліотеки України: історія та сучасні тенденції розвитку.
12. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: історія, сучасний стан, напрями діяльності.
13. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого: історія, сучасний стан, напрями діяльності.
14. Національна бібліотека України для дітей: історія, сучасний стан, напрями діяльності.
15. Процеси інтеграції і взаємодії бібліотек України з інформаційними культурними та освітніми установами.
16. Сутність і функції сучасного бібліотекознавства.
17. Книга-бібліотека-читач як системний об'єкт бібліотекознавства.
18. Методологія і методика бібліотекознавства.
19. Класифікація бібліотекознавчих досліджень.

20. Основні центри бібліотекознавчих досліджень в Україні.
21. Роль бібліотекознавчої періодики у розвитку наукової думки.
22. Організація і проведення бібліотекознавчих досліджень.
23. Розвиток українського бібліотекознавства на сучасному етапі.
24. Бібліотека як система.
25. Сутнісна системна модель бібліотеки.
26. Функції елементів моделі бібліотеки як системи.
27. Бібліотека в соціально-комунікативній структурі суспільства.
28. Бібліотека в системі інформаційних комунікацій.
29. Роль держави у розвитку бібліотек і бібліотечної системи.
30. Бібліотечна система України.
31. Основні напрями сучасної зарубіжної бібліотекознавчої думки.
32. Соціальні функції бібліотеки.
33. Бібліотечна освіта і бібліотечні кадри.
34. Управління бібліотечною справою.
35. Еволюція поглядів бібліотекознавців на соціальне призначення бібліотеки.
36. Технологічні функції бібліотеки.
37. Види класифікації бібліотек.
38. Диференціація методів бібліотекознавчих досліджень.
39. Бібліотекознавство як наука.
40. Міжнародне співробітництво в галузі бібліотечної справи.

КНИГОЗНАВСТВО

1. Книгознавство як наука і навчальна дисципліна
2. Соціальні функції книгознавства.
3. Структура книгознавства як науки.
4. Становлення та розвиток книгознавства.
5. Методологія книгознавства.
6. Читачезнавство.
7. Структура читачезнавства як книгознавчої дисципліни.
8. Особливості формування книгознавчої думки в Україні.
9. Історичний розвиток книгознавства. Виникнення початкових знань про книгу.
10. М. Лісовський і його внесок у науку про книгу.
11. Ю. Меженко і його внесок у становлення українського книгознавства.
12. Теорія і історія книгознавства у працях Л. Биковського.
13. Український науковий інститут книгознавства і його значення для вітчизняного книгознавства.
14. Науково-дослідна робота у галузі книгознавства.
15. Історико-книгознавчі дисципліни в структурі спеціального книгознавства.
16. Кодикологія: визначення, об'єкт, предмет, основні завдання.
17. Становлення і розвиток кодикологічних і кодикографічних досліджень в Україні.
18. Книжкове пам'яткознавство як наука та вид практичної діяльності: об'єкт, предмет, межі, основні завдання.
19. Виникнення, розвиток і сучасна трактовка поняття «книга».
20. Соціальні функції книги.
21. Книга як продукт духовної і матеріальної діяльності.
22. Місце і значення книги в соціально-комунікативній структурі суспільства.
23. Електронна і традиційна книга: проблеми співіснування та взаємодії.
24. Конструкція і структура книги.
25. Зовнішні і внутрішні елементи книги.
26. Книжкова статистика.
27. Книжкова палата України ім. І.Федорова як центр статистики друку.
28. Мистецтво книги.
29. Синтетичність мистецтва книги. Архітектоніка книги.

30. Матеріально-технічні та композиційно-просторові засоби досягнення цілісності книги.
31. Суспільна роль книги як продукту духовної і матеріальної діяльності людини.
32. Типологія книги.
33. Види видань за їх обсягом, характером основного тексту, структурою, періодичністю.
34. Основні конструктивні елементи книги.
35. Галузеве книговидання: історія, сучасний стан, перспективи розвитку.
36. Історія видавничої справи як книгознавча дисципліна.
37. Розвиток видавничої справи в Україні на сучасному етапі.
38. Законодавча система України з видавничої справи.
39. Структура книговидавничої справи.
40. Книговидавничі проекти.

БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

1. Основні етапи розвитку бібліографознавства як науки
2. Фундаментальні та прикладні дослідження в галузі бібліографознавства.
3. Основні центри України в галузі бібліографознавства.
4. Координація наукових досліджень в галузі бібліографознавства.
5. Бібліографія як соціальне явище
6. Система документних комунікацій як джерело виникнення бібліографії.
7. Перші спроби розробки теорії бібліографії на українських етнічних землях.
8. Характеристика основних наукових концепцій бібліографії як галузі діяльності.
9. Форми існування бібліографічної інформації (БІ).
10. Бібліографічна інформація як наукове поняття
11. Основні суспільні функції БІ.
12. Компонентна структура бібліографічної діяльності
13. Суб'єкти і цілі бібліографічної діяльності.
14. Користувач в системі бібліографічної діяльності.
15. Документ як об'єкт бібліографічної діяльності.
16. Процеси бібліографічної діяльності.
17. Бібліографічний пошук як вихідна основа всіх бібліографічних процесів.
18. Засоби і методи бібліографічної діяльності.
19. Сучасні інформаційні технології бібліографічної діяльності.
20. Бібліографічний продукт як результат бібліографічної діяльності.
21. Класифікація бібліографічних посібників.
22. Видова класифікація бібліографії як наукова проблема
23. Бібліографічні служби в національній системі НТІ
24. Загальна бібліографія: призначення і загальна характеристика
25. Бібліотечно-каталожна бібліографія: мета, завдання, форми існування.
26. Державна бібліографія: цілі, завдання.
27. Загальна ретроспективна бібліографія: суспільне призначення, організація, система посібників.
28. Видавничо-книготорговельна бібліографія.
29. Науково-допоміжна бібліографія як вид бібліографії.
30. Система науково-допоміжних посібників.
31. Рекомендаційна бібліографія як вид бібліографії.
32. Основні центри рекомендаційно-бібліографічної діяльності.
33. Бібліографія бібліографії
34. Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань
35. Українська бібліографія XI-XVII ст.
36. Українська бібліографія XVIII століття
37. Бібліографія в Україні XIX ст.
38. Бібліографія в Україні в першій пол. XX ст.

39. Бібліографія в Україні в другій пол. ХХ ст.
40. Бібліографія в Україні на сучасному етапі

БІБЛІОТЕЧНЕ ФОНДОЗНАВСТВО

1. Бібліотечний фонд: поняття, функції, властивості.
2. Бібліотечний фонд України як система.
3. Склад фонду документних ресурсів ЦБС за типами і видами видань.
4. Склад фонду документних ресурсів за змістом у бібліотеках різних видів.
5. Фонд документних ресурсів бібліотеки як об'єкт управління. Функції управління бібліотечним фондом.
6. Суб'єкт та об'єкт управління бібліотечним фондом.
7. Довідкові картотеки (замовлень, передплатних видань, додаткового комплектування, джерел документопостачання та ін.) у системі управління документними ресурсами бібліотеки.
8. Модель-копія, модель-зразок, описові моделі, макетні моделі, бібліографічна модель фонду бібліотек.
9. Тематико-типологічна модель фонду бібліотеки.
10. Поточний (оперативний) план формування фондів у бібліотеках різних видів.
11. Автоматизація праці у відділі комплектування.
12. Автоматизація праці у відділі комплектування.
13. Основні процеси формування фонду документних ресурсів у бібліотеці.
14. Обов'язковий примірник документів: поняття, функції, історія, сучасний стан, перспективи розвитку.
15. Джерела документопостачання бібліотек в умовах ринкової економіки.
16. Система електронного документопостачання бібліотечного фонду
17. Формування документних ресурсів обласних наукових універсальних бібліотек (склад, моделювання, джерела документопостачання, облік, розстановка).
18. Формування документних ресурсів публічних бібліотек (склад, моделювання, джерела документопостачання, облік, особливості розстановки).
19. Формування журнальних фондів (їхній склад, джерела документопостачання, комплектування, облік, розстановка).
20. Формування фондів дитячих бібліотек (їхній склад, джерела документопостачання, моделювання, комплектування, облік, розстановка)
21. Особливості формування документних ресурсів наукової бібліотеки (склад, джерела документопостачання, моделювання, комплектування, облік, розстановка).
22. Формування фонду виробничо-наукової літератури (склад, джерела документопостачання, комплектування, облік, розстановка).
23. Склад фонду бібліотеки для дітей.
24. Особливості технології формування бібліотечного фонду онлайн-документів.
25. Особливості формування документних ресурсів бібліотеки вищого навчального закладу.
26. Особливості формування фондів шкільних бібліотек.
27. Алгоритм приймання документів у бібліотеці.
28. Облік документів у ЦБС.
29. Одиниці обліку документних ресурсів у бібліотеках.
30. Індивідуальний облік документних ресурсів у бібліотеках.
31. Види та форми обліку документів у бібліотеках різних видів.
32. Сумарний (інтегрований) облік документів у бібліотеці.
33. Технічна обробка документних ресурсів у бібліотеках.
34. Хронологічна та форматна розстановка документних ресурсів.
35. Розстановка семантичного (змістового) типу у бібліотеках.
36. Способи розміщення фондів бібліотек. Вимоги до облаштування книгосховищ.
37. Система депозитарного зберігання документних ресурсів бібліотек в Україні.
38. Зберігання бібліотечного фонду як технологічний процес.

39. Розстановка документів в умовах відкритого доступу користувачів до бібліотечного фонду.

40. Виключення документів із бібліотечного фонду як заключний етап ФБФ.

Критерії оцінювання фахового випробування

Фахове випробування – це форма вступного випробування для вступу на основі здобутого ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня.

Фахове випробування відбувається у формі усної відповіді на три теоретичні питання, що зазначені в екзаменаційному білеті. Питання білету складені відповідно програми фахового випробування і оцінюються за шкалою від 100 – до 200 балів. Мінімальний прохідний бал вступного випробування з фаху 124 бали.

Кількість балів	Традиційна оцінка	Критерії оцінювання результатів фахового випробування
175-200	«Відмінно»	Грунтовно володіє навчальним матеріалом, вільно орієнтується в змісті навчальних дисциплін, розуміє їх практичне значення. Можливі несуттєві неточності у відповідях на додаткові питання, що не впливає на загальний високий рівень виконання екзаменаційної роботи. Продемонстровано високий рівень навчальних досягнень абітурієнта. Повне засвоєння та усвідомлення матеріалу.
145-174	«Добре»	Добре володіє навчальним матеріалом, проте недостатньо орієнтується в окремих темах. Під час відповідей на питання білету демонструє високий рівень знань і навчальних досягнень абітурієнта. Повне засвоєння матеріалу, але недостатнє його усвідомлення.
124-144	«Задовільно»	Виявив знання лише з окремих питань навчальних дисциплін. Не вміє самостійно розв'язувати вузлові фахові проблеми або окремі однотипні завдання. Під час відповідей на питання білету демонструє задовільний рівень знань. Продемонстровано середній рівень навчальних досягнень абітурієнта. Часткове засвоєння матеріалу.
100-123	«Незадовільно»	Не володіє змістом навчального матеріалу, не може сформулювати суть вузлових фахових проблем. Продемонстровано початковий рівень навчальних досягнень абітурієнта. Теоретичний матеріал не засвоєно.

Структура оцінки

Вступне фахове випробування проводиться в усній формі у вигляді відповідей абітурієнта на питання екзаменаційного білету. Екзаменаційний білет складається з 3-х теоретичних завдань, які охоплюють дисципліни, що входять у програму іспиту та відповідають навчальному плану, програмам, змісту дисциплін, викладених у базовій нормативній основі та рекомендованим для опанування в навчальній і науковій літературі. Структура оцінки фахового вступного випробування складається з оцінок за кожну відповідь на питання екзаменаційного білету і

вираховується за формулою: $E_o = P1_o + P2_o + P3_o$, де E_o – оцінка за екзамен, $P1_o$, $P2_o$, $P3_o$ – оцінки за відповідь на перше, друге, третє питання екзаменаційного білету відповідно, а саме:

Максимальна кількість балів за відповіді на питання білету			Максимальна кількість балів за відповіді
Питання 1	Питання 2	Питання 3	100
Від 1-33 балів	Від 1-33 балів	Від 1-34 балів	
100			
Разом: 100 + 100 = 200			

Порядок оцінювання

Оцінювання рівня якості підготовки абітурієнтів здійснюють члени Комісії для проведення вступних випробувань на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання. Об'єктом оцінювання якості підготовки абітурієнта є сукупність знань, умінь і навичок, набутих компетенцій, відтворених у процесі відповідей на питання екзаменаційного білета.